600 ñòàðîíàê, 126 000 ñëî¢:

ó Ì³íþñò ïåðàäàäóöü Ãðàìàäçÿíñê³ êîäýêñ ïà-áåëàðóñêó

Äýïóòàò Ïàëàòû ïðàäñòà¢í³êî¢ ³ íàìåñí³öà ñòàðøû í³ ÒÁÌ Àëåíà Àí³ñ³ì àá ìåðêàâàëà ç ì³í³ñòðàì þñòûöû³ Àëåãàì Ñë³æý¢ñê³ì ïûòàííå ïðûíÿööÿ íîâûõ çàêîíà¢ íà äçÿðæà¢íàé áåëàðóñêàé ìîâå.

²õ ñóñòðý÷à àäáûëàñÿ 30 ÷ýðâåíÿ ¢ Ìåíñêó. Ïûòàííå ñòà³öü íå òîëüê³ ïðà íîâûÿ çàêîíû, àëå ³ ïðà íàäàííå þðûäû÷íàé ñ³ëû ïåðàêëàäàì óæî ³ñíûõ.

Ìå¢ñÿ íà ¢âàçå íàéïåðø Ãðàìàäçÿíñê³ êîäýêñ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü. Áî äç³¢íà, àëå ôàêò: íàñ¸ííÿ ¢ êðà³íå, äçå áåëàðóñêàÿ ìîâà äçÿðæà¢íàÿ, ãýòû ïàäñòàâîâû çàêàíàäà¢÷û àêò àô³öûéíà çàöâåðäæàíû òîëüê³ ïà-ðóñêó.

Äáàííÿì³ ãðàìàäñêàé ³í³öûÿòûâû ïðû Òàâàðûñòâå áåëàðóñêàé ìîâû ïåðàêëàä Ãðàìàäçÿíñêàãà êîäýêñà ¢æî àìàëü ñêîí÷àíû.

- Ìû ñòâàðûë³ ¢ ³íòýðíýöå ïëàòôîðìó, íà ÿêîé ìîæà çàðýã³ñòðàâàööà êîæíû, õòî õî÷à äàëó÷ûööà äà ¢äçåëó ¢ ïåðàêëàäçå Êîäýêñà íà áåëàðóñêóþ ìîâó, - ðàñêàçàëà ÍÍ êààðäûíàòàðêà ³í³öûÿòûâû Âåðàí³êà Ìàçóðêåâ³÷. - Çàðýã³ñòðàâàëàñÿ ñàìàçÿñÿòü ÷àëàâåê, àêòû¢íà ïðàöàâàë³ ïÿòíàööàöü. Ãðàìàäçÿíñê³ êîäýêñ - ãýòà êàëÿ øàñö³ñîò ñòàðîíàê, 126 000 ñëîâà¢. Íàñ¸ííÿ íàì çàñòàëîñÿ ïåðàêëàñö³ ïðàöýíòà¢ ïÿöü.

Àëå ïåðàêëàäàì ñïðàâà íå çàêàí÷âàåööà, êàæóöü àðãàí³çàòàðû. Òðýáà ÿø÷ý çíàéñö³ þðûäû÷íóþ ô³ðìó, ÿêàÿ ¢âàæë³âà âûâåðûöü óñå ôàðìóë¸¢ê³ Êîäýêñà. Íà ïàñëóã³ þðûñòà¢ ³ çá³ðàþööà ÿíû âûäàòêàâàöü ñðîäê³, ÿê³ÿ çá³ðàþöü íà ïëàòôîðìå "Òàëàêà".

Ïàñëÿ ïî¢íû òýêñò Êîäýêñà áóäçå ïåðàäàäçåíû ¢ Ì³í³ñòýðñòâà þñòûöû³, êàá óíåñö³ ÿãî íà íàñòóïíû 2018 ã. íà çàöâÿðäæýííå ¢ ÿêàñö³ àô³öûéíàãà ïåðàêëàäó.

Êàá çðàá³öü ñïðàâó ïåðàêëàäó çàêîíà¢ ïà-áåëàðóñêó ñ³ñòýìíàé, Àëåíà Àí³ñ³ì ïðàïàíàâàëà ñòâàðûöü ýêñïåðòíóþ êàì³ñ³þ ç óäçåëàì ìîâàçíà¢öà¢ ³ þðûñòà¢, ó êàìïåòýíöûþ ÿêîé áóäçå óâàõîäç³öü çàöâÿðäæýííå òýêñòà¢ çàêîíà¢÷ûõ àêòà¢ íà áåëàðóñêàé ìîâå. Ïà äàðî÷ýíí³ Àëåãà Ñë³æý¢ñêàãà ãýòà ïûòàííå Ì³íþñò áÿðý ïàä ñâîé êàíòðîëü.

- Äçâþõìî¢å ïðàêòûêóåööà ¢ ìíîã³õ êðà³íàõ, - àäçíà÷ûëà Àëåíà Àí³ñ³ì. - Àëå áåäçâå ìîâû ìàþöü òàì ñàïðà¢äû ðî¢íûÿ ïðàâû. Ó ²ðëàíäû³, äçå áîëüøàñöü ãàâîðûöü ïà-àíãë³éñêó, ¸ñöü ïî¢íû âàðûÿíò çàêàíà¢ñòâà íà ³ðëàíäñêàé ìîâå. Ó Ô³íëÿíäû³, äçå òîëüê³ 5% øâåäñêàãà íàñåëüí³öòâà, óñå çàêîíû ïðûìàþööà ïà-ô³íñêó ³ ïà-øâåäñêó ³ àäðàçó ìàþöü ñ³ëó.

Ìû ìóñ³ì äàñÿãíóöü òàêîé ñ³òóàöû³, êàá ³ ¢ íàñ êîæíû íîâû çàêîí ïðûìàëñÿ ³ ïà-áåëàðóñêó ³ ìå¢ çàêîííóþ ñ³ëó. Ìû ñòà³ì çà òîå, êàá çðàá³öü áåëàðóñêóþ ìîâó ðýàëüíà ïðàâàìîöíàé.

ÑÌ.

Áåëàðóñêàå òàêñ³ ¢ Áàðàíàâ³÷àõ

Ñÿáðû Áàðàíàâ³öêàé àðãàí³çàöû³ ÒÁÌ íàâåäàë³ ñëóæáó òàêñ³ "Êàë³ ëàñêà", äçå à¢òàìàá³ë³ àôîðìëåíû ç áåëàðóñêàé ñ³ìâîë³êàé. Ê³ðî¢öû òàêñ³ ³ìêíóööà ðàçìà¢ëÿöü ïà-áåëàðóñêó. Ñóñòðý÷à àäáûëàñÿ ¢ îô³ñå ñëóæáû òàêñ³. ²í³öûÿòàðàì ìåðàïðûåìñòâà ñòàëà Ãàííà Óëàäç³ì³ðà¢íà Àí³ñêåâ³÷, ñÿáðà êàì³ñ³³ ïà âûêàðûñòàíí³ áåëàðóñêàé ìîâû ³ áåëàðóñêàé ñ³ìâîë³ê³. Íà ñóñòðý÷û àä ÒÁÌ òàêñàìà ïðûñóòí³÷àë³ Ì³êàëàé Ïàäãàéñê³ ³ Òàööÿíà Ìàëàø÷àíêà. Ãàííà ¡ëàäç³ì³ðà¢íà ¢ðó÷ûëà ¢ëàäàëüí³êó òàêñ³ "Êàë³ ëàñêà" Àêòàþ Ãàøûìàâó ³ ê³ðî¢öàì à¢òàìàá³ëÿ¢ çâÿçàíûÿ ñâà³ì³ ðóêàì³ ñóâåí³ðíûÿ áåëà-÷ûðâîíà-áåëûÿ çîðê³, à Òàööÿíà Ìàëàø÷àíêà ïàäàðàâàëà â³íøàâàëüíûÿ ïàøòî¢ê³ ³ áóêëåòû.

- Êàë³ ¢áà÷ûëà íà âóë³öû òàêñ³ ç íàäï³ñàì "Êàë³ ëàñêà", ñïà÷àòêó íå ïàâåðûëà ñâà³ì âà÷àì. Ïîòûì ïàäóìàëà, ÿ¢íà, íåõòà ç äðóãîãà ãîðàäà ïðûåõà¢. Ïàñëÿ çíî¢ ìíå ñóñòðýëàñÿ òàêàÿ æ ìàøûíà. Íå âûòðûìàëà, ïàäûøëà äà ê³ðî¢öû. ¨í ìíå ïàâåäàì³¢, øòî ¢ Áàðàíàâ³÷àõ àðãàí³çàâàíà ñëóæáà áåëàðóñêàãà òàêñ³. Ó ìÿíå áûëà ç ñàáîþ âÿçàíàÿ çîðà÷êà áåëà-÷ûðâîíà-áåëàãà êîëåðó, ÿ ïàäàðàâàëà ÿå ãýòàìó õëîïöó, - ðàñêàçàëà Ãàííà Àí³ñêåâ³÷.

Æàí÷ûíó íàñòîëüê³ ¢ðàç³ëà òàêñ³ ç áåëàðóñê³ì àðíàìåíòàì, øòî çà ÿãî ç'ÿ¢ëåííå ¢ íàøûì ãîðàäçå ÿíà âûðàøûëà ïàäçÿêàâàöü àñàá³ñòà ¢ëàäàëüí³êó Àêòàþ Ãàøûìàâó.

- Ñïàäàðûíÿ Ãàííà ïàòýëåôàíàâàëà ìíå, ÿíà ñêàçàëà øìàò äîáðûõ ñëî¢, ïàäçÿêàâàëà çà òîå, øòî ìû âûðàøûë³ àäêðûöü òàêñ³ ìåíàâ³òà áåëàðóñêàãà êðóíêó, à òàêñàìà ïàæàäàëà ïîñïåõà¢ ó íàøûõ ñïðàâàõ, - ïàâåäàì³¢ Àêòàé Ãàøûìà¢.

Ñÿáðû ÒÁÌ ïàæàäàë³ ê³ðî¢öàì ³ ñóïðàöî¢í³êàì ñëóæáû ïîñïåõà¢, ïë¸íó ¢ ïðàöû ³ ïàïàíàâàë³ äàïàìàãà÷û íàâó÷ûöü óñ³õ ê³ðî¢öà¢ ðàçìà¢ëÿöü ç êë³åíòàì³ ïà-áåëàðóñêó.

Íàø êàð,
ã. Áàðàíàâ³÷û.

Ó Ãîìåë³ ïðàéøî¢ äðóã³ ôåñòûâàëü áåëàðóñêàìî¢íàé àäóêàöû³ "Ìîâà äçÿöåé"

Ó ì³íóëóþ ñóáîòó áîëüø çà 40 äçåòàê ðàçàì ç áàöüêàì³ íàâåäàë³ ôåñòûâàëü "Ìîâà äçÿöåé".

Ïëÿöî¢êà áûëà ïàäçåëåíà ïàì³æ áåëàðóñêàìî¢íûì³ âûêëàä÷ûêàì³, ÿê³ÿ ñïÿâàë³ ³ ãóëÿë³ ¢ ãóëüí³, âàäç³ë³ êàðàãîäû, ïðàâîäç³ë³ ìàéñòàð-êëàñ ïà êâ³ë³íãó ³ âûðàáëÿë³ ç ïàïåðû êâåòê³, ôàòàãðàôàâàë³, ìàëÿâàë³ àêâàðýëÿì³ ç áåëàðóñê³ì³ ñ³ìâàëàì³.

Ñòàðøûíÿ Ãîìåëüñêàãà ÒÁÌ Àëåñÿ À¢ëàñåâ³÷ ðàñïàâÿäàå:

- Áåëàðóñêàìî¢íàÿ àäóêàöûÿ çíàõîäç³ööà ¢ ïðûãíå÷àíûì ñòàíå, áî äëÿ åé íàâà ³ñíàâàííÿ íå ñòâàðàþööà ¢ìîâû. ¨ñöü áàöüê³, ÿê³ÿ õî÷óöü êàá äçåö³ íàâó÷àë³ñÿ ïà-áåëàðóñêó, àëå ìåòàí³çì ñòâàðýííÿ áåëàðóñêàìî¢íûõ ãðóï äàâîë³ çàáëûòàíû ³ íå ïðàäóìàíû. Äçåö³ íàâåäâàþöü íàøû çàíÿòê³ ÿê àëüòýðíàòûâó, òàìó ìû ñòâàðûë³ íåêàëüê³ ãðóï, áî êîëüêàñöü íàâó÷ýíöà¢ ðàñöå. Ãýòà êàæà ïðà çàïàòðàáàâàíàñöü ³ àêòóàëüíàñöü íàøàé äçåéíàñö³.

Ñòàëûÿ íàâåäâàëüí³ê³ ãóðòêà àòðûìàë³ ô³ðìîâûÿ êóáà÷ê³ ³ ìàãí³òû.

Ãîìåëüñêàå ÒÁÌ íå ïåðøû ãîä çìàãàåööà çà ïàøûðýííå áåëàðóñêàìî¢íûõ ãðóï ó äçÿöñàäêàõ. Ïðàç çàíÿòê³ "Ìîâà äçÿöåé" ïðàéøë³ êàëÿ 80 ìàëåíüê³õ áåëàðóñà¢. Ç âûêëàä÷ûêàì³ ÿíû âû÷óàë³ ìîâó, êóëüòóðó, ã³ñòîðûþ, ïàøûðàë³ ñâàå àòàïîãëÿä, ïðûìàë³ ¢äçåë ó ñòâàðýíí³ â³äýà, ðàñêðûâàë³ ñâàþ òâîð÷àñöü ³ âåñåëà áàâ³ë³ ÷àñ ó íàòóðàëüíûì àñÿðîääç³ áåëàðóñêàé ìîâû.

Íàø êàð.

60 çàìåæí³êà¢ ç 20 êðà³í ñâåòó ïðûìå Ì³æíàðîäíàÿ øêîëà áåëàðóñ³ñòûê³

Àä 4 äà 15 ë³ïåíÿ íà áàçå Áåëäçÿðæó í³âåðñ³òýòà áóäçå ïðàöàâàöü øêîëà áåëàðóñ³ñòûê³. ßå ñëóõà÷àì³ ñòàíóöü 60 ïðàäñòà¢í³êî¢ àìàëü ç äâóõ äçÿñÿòêà¢ êðà³í ñâåòó. Ìåðàïðûåìñòâà ïðûìåðêàâàíà äà 500-ãîääçÿ áåëàðóñêàãà êí³ãàäðóêàâàííÿ.

ßê ïàâåäàì³ëà ïðýñ-ñëóæáà íàâó÷àëüíàé óñòàíîâû, ì³æíàðîäíàÿ ëåòíÿÿ øêîëà áåëàðóñ³ñòûê³ ïðîéäçå ¢ Ðýñïóáë³êàíñê³ì ³íñòûòóöå âûøýéøàé øêîëû ÁÄÓ. Ñÿðîä çàìåæíûõ ñëóõà÷î¢ - "àá³òóðûåíòû" ç Âåíãðû³, ²ñïàí³³, Ãðóç³³, ÇØÀ, ²íäàíýç³³, ²íäû³, Ê³òàÿ, Ëàòâ³³, Ë³òâû, Ãåðìàí³³, Ïîëüø÷û, Ðàñå³, Ñëàâàê³³, Ñåðá³³, Óêðà³íû, ×ýõ³³, Øâåöû³, ßïîí³³. Íàâó÷àíüíå áóäçå ïðàõîäç³öü ïà òðîõ ïðàãðàìàõ, ðàçë³÷àíûõ íà ðîçíóþ ìî¢íóþ ïàäðûõòî¢êó ³ áàçàâûÿ âåäû ¢äçåëüí³êà¢. Ñ¸ëåòà ñòâîðàíû ãðóïû äëÿ àõâîòíûõ âûâó÷àöü áåëàðóñêóþ ìîâó ç íóëÿ.

Óñå ïðàãðàìû ¢êëþ÷àþöü ïà 40 ëåêöûéíûõ ãàäç³íà¢ ³ ñòîëüê³ æ ïðàêòû÷íûõ çàíÿòêà¢ ïà ôàíåòûöû, ãðàìàòûöû, ðàçâ³ööþ âóñíàé ³ ï³ñüìîâàé ìîâû, à òàêñàìà äàäàòêîâûÿ êóðñû ïà ðîçíûõ àñïåêòàõ áåëàðóñêàé ìîâû, ã³ñòîðû³ ³ êóëüòóðû. Äàäàòêîâà ïðàäóãëåäæàíû ³íäûâ³äóàëüíûÿ çàíÿòê³ ïà ¢äàñêàíàëåíüí³ ìî¢íàãà ¢çðî¢íþ.

Ó íî÷ íà 7 ë³ïåíÿ ¢äçåëüí³ê³ àäóêàöûéíàãà ïðàåêòó âîçüìóöü óäçåë ó ñâÿöå "Êóïàëëå", ÿêîå ïðîéäçå ¢ Ìóçå³ íàðîäíàé àðõ³òýêòóðû ³ ïîáûòó ¢ Ñòðî÷ûöàõ, òàêñàìà äëÿ ³õ áóäçå íàëàäæàíà ýêñêóðñ³ÿ ¢ ñòàðàæûòíû Ïîëàöàê, íà ðàäç³ìó Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.

Ðàäû¸ Ñâàáîäà.

Ïðûõ³ëüí³êà áåëàðóñêàé êóëüòóðû, ýêâàäîðñêàÿ øêîëüí³öà Ýë³ÿíà Ôóýíòàñ

Câåðó ëÿ ×ûðâîíàãà êàñö¸ëà ïðûñâîåíà ³ìÿ Ýäâàðäà Âàéí³ëîâ³÷à

Ñòàë³÷íàìó ñêâåðó ëÿ ×ûðâîíàãà êàñö¸ëà ¢ Ìåíñêó íàäàäçåíà ³ìÿ Ýäâàðäà Âàéí³ëîâ³÷à. ßê ïàâåäàìëÿå ÁÅËÒÀ, òàêîå ðàøýííå áûëî ïðûíÿòà íà 23-é ñåñ³³ Ìåíñêàãà ãàðñàâåòà äýïóòàòà¢. Áîëüøàñöþ ãàëàñî¢ äýïóòàòû ïðûíÿë³ ðàøýííå àá ïðûñâàåíí³ ñêâåðó ³ìÿ Ýäâàðäà Âàéí³ëîâ³÷à ¢ ìåæàõ âóë. Ñàâåöêàé (äàìû ¹ 15-19) ³ âóë. Ñâÿðäëîâà (äîì ¹ 4).

catholic.by.

Ýòíàãðàô³÷íû òëóìà÷àëüíû ñëî¢í³ê

Ñûìîí Áàðûñ

(Ïðàöÿã. Ïà÷àòàê ó ïàïÿð. íóìàðàõ.)

Òóøîíêà (òóø¸íêà) - êàíñåðâà ç ñâ³íîãà ñàëà ³ ìÿñà àáî öÿëÿö³íû. ßíà áûòàâàëà ¢ âàåííû ³ ïàñëÿâàåííû ÷àñ, êàë³ ïàñòóïàëà ñà ÇØÀ ÿê äàïàìîãà. Ïàñëÿ òàê³ÿ êàíñåðâû âûðàáëÿë³ ³ ¢ Áåëàðóñ³.

Òûäçåíü (íåäåëÿ) - àäç³íêà âûìÿðýííÿ ÷àñó ïàìåðàì 7 ñóòàê, àä ïàíÿäçåëêà äà íàñòóïíàé íÿäçåë³ ¢êëþ÷íà.

Òûí (çàáîð, òûí) - ïëîò ç âåðòûêàëüíûõ æýðäàê, ïåðàïëåöåíûõ ëàçîé, áÿðîçàâûì³ äàë³íêàì³ ö³ ³íøûõ äðý¢.

Òûíê (øòóêàòóðêà) - àääçåëà÷íû ðàñòâîð ç ñóìåñ³ ðý÷ûâà¢ (âàïíû, ãë³íû, ïÿñêó, öýìåíòó, âàäû).

Òûíêàâàííå (øòóêàòóðèòü) - êëàñö³ òûíê íà ñöÿíó.

Òûíêî¢êà (øòóêàòóðêà) - ñëîé òûíêó íà ïàâåðõí³ áóäûíêà, íàñö³ë ãë³íû ïà ïðûá³òûõ íà ñöÿíå ëó÷ûíàõ óíóòðû õàòû.

Òû÷êà (âåõà, øåñò) - äðà¢ëÿíû øîñò, ÿê³ ñòàâ³ööà íà ìÿæû ¢÷àñòêà ñåíàæàö³ àáî ïîëÿ.

Òýáåëü (ñâåðäëî) - ñâÿðäçåë, ñâÿðäç¸ëàê, ÿê³ì ðîáÿöü ñâ³äðàâ³íû àäíîñíà âÿë³êàãà äûÿìåòðà.

Òýáë³, öâ³ê³ (äåðåâÿííûå êîëêè) - íåâÿë³ê³ÿ êàëê³ äà 5 ñì, ÿê³ÿ çàá³âàë³ ¢ ñïåöûÿëüíà ïðàñâ³äðàâàíûÿ àäòóë³íû äðà¢ëÿíûõ êàíñòðóêöûé.

Òýðí³öà - ìåñöà êàëÿ âàðû¢í³, íà ÿê³ì òðóöü ë¸í (â. Âàë³ø÷à Ï³íñêàãà ð-íà).

Ó

"Óæìóðê³" - äç³öÿ÷àÿ ãóëüíÿ, êàë³ àäç³í æìóðûööà, à àñòàòí³ÿ õàâàþööà àä ÿãî. Çàòûì ¸í óñ³õ øóêàå. (Áûòàâàëà ¢ Â³ëåéñê³ì ð-íå.)

"Ó êàðàãîäçå ìû áûë³" - òàíöàâàëüíà-ãóëüí¸âû êàðàãîä. Çàô³êñàâàíû ¢ Ëåëü÷ûöê³ì ð-íå.

"Ó êàðíà÷à", "Óàïóêó" - äç³öÿ÷àÿ ãóëüíÿ ç ìÿ÷ûêàì.

"Ó ìÿäçâåäçÿ íà áàðó" - äç³öÿ÷àÿ ãóëüíÿ. Äçåö³ âûá³ðàþöü "ìÿäçâåäçÿ", çàòûì ³ì³òóþöü çá³ðàííå ãðûáî¢. "Ìÿäçâåäçü" áåãàå çà ³ì³ ³ ñòàðàåööà íåêàãà ñõàï³öü. Êàãî ñõîï³öü, òîé áóäçå "ìÿäçâåäçåì" çàìåñò ÿãî.

"Ó íàìåðû" - ãóëüíÿ ìîëàäç³ ó ÷àñ ïîñòó, êàë³ íå äàçâàëÿëàñÿ ñïÿâàöü. Ãóëüíÿ ïðàäà¢æàëàñÿ äà òàãî ÷àñó, ïàêóëü óñå íå ðàçìÿðêóþööà ïà ïàðàõ. Òîé, õòî âûáðà¢ ñàáå ïàðó (êàë³ äçÿ¢÷ûíà ãëÿäçåëà ¢ ÿãî áîê), öàëàâà¢ äçÿ¢÷ûíó.

Óâàõîäç³íû, óëàç³íû, óõîø÷ûíû (íîâîñåëüå) - óðà÷ûñòàñöü ñà çâû÷àÿì³ ïðû çàñÿëåíí³ íîâàé õàòû àáî êâàòýðû.

Óâîä ïàðàäç³õ³ (ââåäåíèå ðîæåíèöû â õðàì ïîñëå êðåùåíèÿ ðåá¸íêà) - ïåðøû ïðûõîä ó öàðêâó ïàðàäç³õ³ ïðàç 6 òûäíÿ¢ ïàñëÿ ðîäà¢.

Óãíàëü (êóçíå÷íûé ãâîçäü äëÿ ïîäêîâ) - öâ³ê, ÿê³ì ïðûá³âàþöü ïàäêîâó äà êàïûòà êàíÿ.

Óäàâà, óäàâ³öà (âäîâà) - æàí÷ûíà, ó ÿêîé ïàì¸ð ìóæ.

Óäàâà ñàëàìÿíàÿ - æàí÷ûíà, ÿêàÿ çíàõîäç³ööà ¢ ÷àñîâàé ðàçëóöû ç ìóæàì.

Óäàâåö (âäîâåö) - ìóæ÷ûíà, ó ÿêîãà ïàìåðëà æîíêà.

Óäîâ³íû (âäîâèé) - òîé, øòî íàëåæûöü óäàâå.

Óçàëà¢å - ïðûñòàñàâàííå äëÿ ïåðàâîçê³ áÿðâåííÿ¢ íà êàë¸ñàõ, óÿ¢ëÿå ñàáîé øûðîêóþ ïåðàêëàäç³íó ç æàëåçíûì øâîðàíàì. Êëàäóöü íà ïåðàäîê êàë¸ñà¢ (â. Ê³åâ³÷û Áëå¢÷ûöêàãà ñ/ñ Êàïûëüñêàãà ð-íà).

Óçâàð (âçâàð, êîìïîò) - àäâàð ç ÿãàä, òðà¢, ñóøàíûõ ÿáëûêà¢, ãðóø, ñë³¢.

Óçâ³æàííå, çâ³æàííå (âîçäâèæåíèå) - õðûñö³ÿíñêàå ñâÿòà ¢ãîíàð Êðûæà, àäíîé÷û íàä âåðí³êàì³ ¢çí³ê êðûæ, íà ÿê³ì áû¢ ðàñïÿòû Õðûñòîñ. Àäçíà÷àåööà 14 âåðàñíÿ (ïðàâàñëà¢íûÿ ïàñ. ñò.).

Óêëåéí³öà - òðàäûöûéíàÿ ðûáàëî¢íàÿ ñíàñöü, òûï ñàòê³. Ìàå àäíî ñåòêàâàå ïàëîòí³ø÷à, ïðàç âåðõí³ ³ í³æí³ êðàé ÿêîãà ïðàöÿãíóòû äçâå âÿðî¢ê³. Åþ ëîâÿöü âåðõàâîäêó (óêëåéêó).

Óêðà³íöû - ñëàâÿíñê³ íàðîä, ÿê³ ïåðàâàæíà æûâå íà Óêðà³íå.

Óëàäûêà (âëàäûêà) - 1) àðõ³ðýé, ì³òðàïàë³ò; 2) óëàäàð.

"Ó ëàïó", ó ÷ûñòû âóãàë, íÿìåöê³ âóãàë - âûðóáêà âóãëî¢ áåç âûñòóïàþ÷ûõ êàíöî¢ áÿðâåííÿ¢.

Óëåãöû (ïîðîæíÿêîì) - åäóöü ç ïóñòûì âîçàì, áåç ãðóçà.

Óì³òóñü, óì³òóñüê³ - äçÿöåé óêëàäâàë³ ñïàöü ïàðàäêàì ãàëàâà - íîã³.

Óìûâàëüí³ê - ïàñóäç³íà ç êðàíàì.

Óìûâàëüíÿ - ïàìÿøêàííå, äçå ¢ìûâàþööà.

Óìûêàííå (óìûêàíèå) - âûêðàäàííå äçÿ¢÷ûíû ç ìýòàé çàêëþ÷ýííÿ øëþáó. Íà Áåëàðóñ³ ÷àñòà ¢ìûêàííåì çàéìàë³ñÿ äçåöþê³-ñòàðàâåðû, ÿê³ÿ êàëÿ öàðêâû âûêðàäàë³ äçÿ¢÷ûíó, àòðûìà¢øû àä ÿå ïàïÿðýäíþþ çãîäó.

Óíóê (âíóê) - ñûí ñûíà àáî äà÷ê³ äëÿ äçåäà ³ áàáû.

Óíó÷êà (âíó÷êà) - äà÷êà ñûíà àáî äà÷ê³ äëÿ äçåäà ³ áàáû.

Óïë¸ò - êàñí³ê, ÿê³ ¢ïëÿòàå äçÿ¢÷ûíà ¢ êàñó.

Óðàäàâàåö, óðàäîâàåö, óðàäí³ê - äçÿðæà¢íàÿ ñëóæáîâàÿ àñîáà ¢ ÂÊË.

Óðÿäí³ê (óðÿäíèê) - 1) í³æýéøû ÷ûí ïàâÿòîâàé ïàë³öû³; 2) óíòýð-àô³öýð ó êàçàöê³ì âîéñêó.

Óñëîí, çýäàëü, çýäë³ê (ñêàìåéêà) - íåâÿë³êàÿ ïåðàíàñíàÿ ëà¢êà.

Óñòàâà - çàêàíàäà¢÷û àêò ó ÂÊË.

Óñõîäíÿå Ïàëåññå (Âîñòî÷íîå Ïîëåñüå) - ýòíàãðàô³÷íû ðýã³¸í, ó ÿê³ ¢âàõîäç³öü ïåðàâàæíà Ãîìåëüñêàÿ âîáëàñöü.

Óñûï³ø÷à, çààáîéíÿ (äåðåâÿííàÿ áî÷êà) - áàíäàðíàÿ âûñîêàÿ ïàñóäç³íà äëÿ çàõî¢âàííÿ çáîææà, ¸ìêàñöü íà 20 ïóäî¢ çáîææà (âûøûíÿ 140-160, äûÿìåòð 80-90 ñì.). (Ö³òî¢, ñ. 57.)

Óòâîðíàå öåñòà (òåñòî) - òàêîå öåñòà, ÿêîå çàê³ñëà, àëå íå ïàäûøëî. Ç ÿãî ïÿêë³ àëàäê³ ³ áë³íû.

Óòîê (óòîê) - ïàïÿðî÷íûÿ í³òê³, ÿê³ÿ ïðàöÿãâàþööà ïðàç çå¢ àñíîâû êðîñíà¢.

Óòóëêà, áóêñà, óòóëàê (âòóëêà) - äýòàëü êàëîâåê³ ³ ê³ëà, ó ÿêóþ ¢ñòà¢ëÿåööà âîñü.

Óõ³ë ðàê³ (óêëîí ðåêè) - ñõ³ë óçðî¢íþ âàäû ¢ ìåòðàõ íà àäç³í ê³ëàìåòð.

Óøàê, âóøàê (êîñÿê) - âåðòûêàëüíû áðóñ, ç äàïàìîãàé ÿêîãà ôàðìóþööà ïðà¸ìû äçâÿðýé ³ àêîí ³ àäíà÷àñîâà çàáÿñïå÷âàåööà ¢ñòîéë³âàñöü ñöåí.

Ó÷àí - ñòàðàæûòíû äàø÷àòû êàðàáåëü. Áûòàâà¢ íà Çàõîäíÿé Äçâ³íå.

Ó÷àñòàê çÿìë³ (ó÷àñòîê) - ïàñëÿ ðýôîðìû 1861 ã. ó êîæíûì ïîë³ ñÿëÿíñêàÿ ñÿì'ÿ àòðûìë³âàëà ïàëàñó çÿìë³, ÿêàÿ àääçÿëÿëàñÿ àä ñóñåäíÿé âóçêàé ìÿæîé (íà àäíó áàðàçíó). Ïàñëÿ ¢÷àñòê³ äðàá³ë³ñÿ íà ìåíøûÿ ¢ âûí³êó ïàäçåëó ñÿì'³.

Ó÷àñòêîâû (ó÷àñòêîâûé) - ì³ë³öûÿíåð, ÿê³ çàìàöàâàíû íà ñëóæáå çà ïý¢íûì ó÷àñòêàì, íàãëÿäàå çà ïàðàäêàì ó ³ì.

Óøýñöå (âîçíåñåíèå) - ñâÿòà ¢ ÷àöâåð íà øîñòûì òûäí³ ïàñëÿ Âÿë³êàäíÿ, íà ñàðàêàâû äçåíü ïàñëÿ ÿãî.

Óø÷óíàê (íàêàçàíèå, âçûñêàíèå) - ïàêàðàííå, ñïàãíàííå.

Ô

Ôàêñòðîò (ôîêñòðîò) - áûòàâû òàíåö, õóòê³ ðûòì³÷íû ÷àòûðîõäîëüíàãà ïàìåðó.

Ôàëäà (ñêëàäêà, ôàëäà)) - ñêëàäêà íà àäçåíí³.

Ôàëüáîíà (îáîðêà, ïîäçîð) - ïàëîñêà ìàòýðûÿëó, ïðûøûòàÿ çáîðêàì³ äà ñïàäí³öû, ôàðòóõà ³ ã. ä.

Ôàëüâàðàê (ôîëüâàðîê) - ïàíñêàÿ ãàñïàäàðêà, äçå âûòâîð÷àñöü çáîææà ³ ïðàäóêòà¢ ðàçë³÷àíà íà ïðîäàæ. Ôàëüâàðê³ áûë³ íà Áåëàðóñ³ ç 1557 äà 1861 ã.

Ôàëüâàðêîâåö (âëàäåëåö ôîëüâàðêà) - óëàäàëüí³ê ôàëüâàðêà.

Ôàëüêëàðûñò (ôîëüêëîðèñò) - òîé, õòî çàéìàåööà ôàëüêëîðàì.

Ôàëüêëîð (ôîëüêëîð) - âóñíàÿ íàðîäíàÿ òâîð÷àñöü.

Ôàëþø (ñóêíîâàëüíÿ) - âàëþøíÿ, áóäûíàê, äçå âàëÿöü ñóêíî, àáî ïðûëàäà äëÿ âàëåííÿ ñóêíà.

Ôàì³ë³ÿ (ôàìèëèÿ, ðîä) - ðîä, ñÿì'ÿ.

Ôàíäà÷ê³ (îáîðêà) - ñêëàäà÷ê³ ¢ ïðûøûòàé çáîðöû ¢ äî¢ãàé áåçðóêà¢öû.

Ôàíåðà (ôàíåðà) - ìàòýðûÿë ñà ñêëååíûõ òîíê³õ ïëàñö³í äðýâà, ÿê³ âûêàðûñòî¢âàåööà äëÿ àáë³öî¢ê³ ñòàëÿðíûõ âûðàáà¢.

Ôàíò (ôàíò) - ãóëüíÿ, óäçåëüí³ê³ ÿêîé ó ÿêàñö³ øòðàôó âûêîíâàþöü òûÿ ö³ ³íøûÿ æàðòî¢íûÿ äçåÿíí³.

Ôàíôàðà (ôàíôàðà) - 1) ìåäíû äóõàâû ìóçû÷íû ³íñòðóìåíò ó âûãëÿäçå ïàäî¢æàíàé òðóáû áåç âåíòûëÿ¢; 2) ñ³ãíàë óðà÷ûñòàãà õàðàêòàðó, ÿê³ ïàäàåööà ãýòûì ³íñòðóìåíòàì ³ àáâÿø÷àå àá ïà÷àòêó ¢ðà÷ûñòàñö³.

Ôàðáà (êðàñêà) - ðý÷ûâà, ÿêîå âûêàðûñòî¢âàåööà ïðû ôàðáàâàíí³.

Ôàðáàâàëüí³ê (êðàñèòåëü) - ðý÷ûâà, ÿêîå äàäàåööà ¢ ôàðáó äëÿ çìåíû êîëåðó.

Ôàðáàâàëüíÿ (êðàñèëüíÿ) - ìàéñòýðíÿ, äçå ôàðáóþöü òêàí³íû.

Ôàðòóõ, çàïàñêà, çàòóë³êà, êðûñêà (ïåðåäíèê) - ïàÿñíàÿ àäçåæûíà, ÿêóþ íàêëàäâàþöü ñïåðàäó íà ñïàäí³öó.

Ôàñà, ôàñêà (êàäî÷êà) - 1) ïàñóäç³íà äëÿ ìàñëà; 2) àäç³íêà äëÿ âûìÿðýííÿ ñûïê³õ ³ âàäê³õ ðý÷ûâà¢; 3) ñêðûíêà íà àäç³í ïóä çáîææà.

Ôàñàä (ôàñàä) - çíàäâîðíû áîê áóäûíêà (ãàëî¢íû, áàêàâû, òûëàâû).

Ôàñêà (ôàñêà) - ñêîøàíû êðàé ÿêîãà-íåáóäçü ýëåìåíòà.

Ôàöýò (øóò, êîìèê) - êàì³÷íû çàáà¢í³ê ÷àëàâåê.

Ôåòûø (ôåòèø) - ïðàäìåò, ÿêîìó ïàêëàíÿþööà ³ ïðûï³ñâàþöü àõî¢íóþ ñ³ëó, áî ïà ñòàðàäà¢í³õ âåðàâàííÿõ ¸í óëàäàå çâûøíàòóðàëüíûì³ ñ³ëàì³. Íàïðûêëàä, áåëàðóñû ë³÷ûë³, øòî íåêàòîðûÿ êàìÿí³ çäîëüíûÿ ëÿ÷ûöü õâàðîáû.

Ô³ðàíê³ (çàíàâåñê³) - âûðàáû äëÿ çàâåøâàííÿ ³ ¢ïðûãîæâàííÿ àêîí.

Ôë³ãåëü (ôë³ãåëü) - íåâÿë³êàÿ ïðûáóäîâà äà äîìà àáî àñîáíû íåâÿë³ê³ áóäûíàê ïðû âÿë³ê³ì äîìå.

Ôëÿíäðî¢êà (ðàñêðà-ñêà) - àçäàáëåííå ðîçíûõ ³ êàðàòê³õ ïàâåðõíÿ¢, ïàêðûööÿ ñïåöûÿëüíûì³ ôàðáàì³ ³ ïðàä-ìåòà¢ ó âûãëÿäçå ç³ãçàãà¢, õâàëÿ¢, ïàëîñ.

Ôîðìà (ôîðìà) - äðà¢-ëÿíàÿ ïðàìàâóãîëüíàÿ ¸ìê³ñòü äëÿ âûïåêàííÿ ìÿñà, ïðûá-ë³çíà ãàëàãà êàäàðà.

Ôîðòêà (ôîðòî÷êà) - 1) íåâÿë³ê³ÿ äçâåðöû äëÿ ¢âà-õîäó ¢ ïàäâîðàê ç âóë³öû; 2) øêëÿíûÿ äçâåðöû ¢ àêíå äëÿ ïðàâåòðûâàííÿ ïàìÿøêàííÿ.

Ôðàíòîí (ôðîíòîí) - ÷àñòêà ôàñàäà ïàì³æ äâóìà ñõ³ëàì³ ñòðàõ³ êàðí³çàì.

Ôóãàíàê, ãýáåëü (ôóãàíîê) - ñòðóãàëüíû äðýâààïðàöî¢÷û ³íñòðóìåíò.

Ôóíäàöûÿ (àä ëàö. fundacio çàêëàäàííå àñíî¢) (ïîæåðòâîâàíèÿ) - àõâÿðàâàííå ìàíàñòûðàì, öýðêâàì, êàñö¸ëàì.

Ôóíò (ôóíò) - ìåðà âàã³, ÿêàÿ àäïàâÿäàå 409,5 ãðàìà.

Ôóíòàâ³ê (ôóíòîâèê) - ã³ðà âàãîé ó àäç³í ôóíò.

Ôóíòî¢êà - ãàòóíàê ëåòí³õ âÿë³ê³õ ãðóø.

Ôóòëÿð (ôóòëÿð) - ñêðûíêà ö³ ÷àõîë, êóäû êëàäóöü ðý÷û, êàá çàõàâàöü àä ïñàâàííÿ.

Ôóòëÿð÷ûê (ôóòëÿð-ùèê) - ìàéñòàð, ÿê³ ðîá³öü ôóòëÿðû.

Ôóòðà (ìåõ) - 1) ïî¢ñöü, øýðñöü; 2) âûðàáëåíàÿ øêóðà ïóøíîãà çâåðà; ç³ìîâàÿ âîïðàòêà ç âûðàáëåíûõ øêóð ïóøíîãà çâåðà.

Ôóòðàâ³íà (ïóøíèíà) - âûðàáëåíûÿ øêóðê³ ïóøíûõ çâÿðî¢ ÿê ïðàäìåò ãàíäëþ.

Ôóòýðêà - êàðîòêàå àäçåííå ç ôóòðà.

Ôóòýðø÷ûê (ìåõîâùèê) - òîé, õòî øûå àäçåííå ç ôóòðà.

Ôóðãîí (ôóðãîí) - ê³á³òêà, ïàâîçêà (äà¢æûí¸é 2 ñàæí³), ïàêðûòàÿ áåëûì ïàëàòíîì, ÿêàÿ âûêàðûñòî¢âàëàñÿ äëÿ ïåðàâîçê³ ïàñàæûðà¢.Ó ÿå çàïðàãàë³ àä 4 äà 6 êîíåé.

Ôóðà, õóðà (ôóðà) - âÿë³ê³ÿ êàë¸ñû äëÿ ïåðàâîçê³ ãðóçà¢. Ìàãëà áûöü ç áóäîé.

Ôóðàæ (ôóðàæ) - ðàñë³ííû êîðì äëÿ ñâîéñêàé æûâ¸ëû.

Ôóðàæêà (ôóðàæêà) - ôîðìåííàÿ øàïêà ç àêîëûøêàì ³ êàçûðêîì.

Ôóðìàí, ôóðìàíø÷ûê (êó÷åð) - òîé, õòî ê³ðóå êàí¸ì, åäó÷û íà íà êàë¸ñàõ àëüáî ñàíÿõ.

Ôóðìàíêà (ïîäâîäà) - ïàäâîäà äëÿ ïåðàâîçê³ ãðóçà¢.

Ôýñò (ÿðìàðêà) - âÿë³êàå ñâÿòà íà â¸ñöû ç ê³ðìàøîì ³ ïàãóëÿíêàì³.

Õ

Õàá¸ð - öàð óñ³õ ðàêà¢, ÿê³ ìå¢ çàëàòûÿ êëþøí³ ³ âî÷û. ßãî âîáðàç ðàñêðûòû ¢ ÷àðàäçåéíûõ êàçêàõ, äçå ¸í âûñòóïàå ÷àðî¢íûì ïàìî÷í³êàì ãàëî¢íàãà ãåðîÿ.

Õàäàê³, ïàñòàëû (ëàïòè êîæàíûå) - ñêóðàíûÿ ëàïö³.

Õàäí³ê - âóçêàÿ äî¢ãàÿ ïàëàñà ãðóáàé òêàí³íû, ÿêàÿ ðàññö³ëàåööà íà ïàäëîçå.

Õàäóíîê - ïðûñòàñàâàííå, ïðû äàïàìîçå ÿêîãà äç³öÿ âó÷ûööà õàäç³öü.

Õàëàäçåö - ñòðàâà ç çàãóñëàãà ïðû àõàëîäæâàíí³ ìÿñíîãà àáî ðûáíàãà àäâàðó ç äðîáíûì³ êàâàëêàì³ ìÿñà àáî ðûáû.

Õàëàäí³ê (õîëîäíèê) - âàäêàÿ õàëîäíàÿ ñòðàâà ç öûáóë³, ø÷àâÿ, áóðà÷í³êó.

Õàëàñöÿê - íåæàíàòû ìóæ÷ûíà.

Õàëàò - âåðõíÿå õàòíÿå àáî ðàáî÷àå àäçåííå, ÿêîå çàõ³íàåööà àáî çàø³ïàåööà.

Õàëóïà, õàëóï³íà - íåâÿë³êàÿ áåäíàÿ õàòà.

Õàëóïí³ê³ - ìàëàçÿìåëüíûÿ ³ áåççÿìåëüíûÿ ñÿëÿíå ¢ ÕV² - Õ²Õ ñòñò.

Õàëÿâà (ãîëåíèùå) - 1) ÷àñòêà áîòà àä ñòóïí³ äà êàëåíà; 2) çàçåê³âà ïðà æàí÷ûíó ë¸ãê³õ ïàâîäç³íà¢.

Õàê (ðåçåö) - ïðûëàäà äëÿ çäàáûâàííÿ æûâ³öû.

Õàëåðà - 1) äýìàí³÷íàÿ ïîñòàöü ëþòàé õâàðîáû; 2) çàðàçíàÿ õâàðîáà, ÿêàÿ ¢ ì³íóëûÿ ñòàãîääç³ ïðûâîäç³ëà äà ìàñàâàãà ìîðó ëþäçåé.

Õàìóò (õîìóò) - ÷àñòêà âóïðàæû, øòî ñêëàäàåööà ç äðà¢ëÿíàãà êàðêàñà (êëåø÷à¢), àáêëàäçåíàãà ìÿêê³ì ëÿìöàì (õàìóö³íàé) ç óíóòðàíàãà áîêó.

Õàìóòí³ê, ðûìàð - ìàéñòàð, ÿê³ âûðàáëÿå õàìóòû.

Õàïóí - ì³ô³÷íàÿ ³ñòîòà, ÿêîþ ñòðàøûë³ ìàëåíüê³õ äçÿöåé.

Õàòà (èçáà) - æûëû áóäûíàê, çðîáëåíû ç áÿðâåííÿ¢.

Õàòí³ê - 1) äàìàâ³ê, äóõ, ÿê³ æûâå ¢ õàöå ïàä ïå÷÷ó; 2) çàãàä÷ûê õàòû-÷ûòàëüí³ íà â¸ñöû.

Õàòóëü, õàòóë¸ê, õàòûëü, - âÿë³ê³ êëóíàê ðý÷à¢, çâÿçàíûõ ó õóñòêó àáî ïîñö³ëêó, ÿê³ çâû÷àéíà íîñÿöü çà ñï³íîé.

Õàðóãâà -1) öàðêî¢íû ñöÿã, ïàëîòí³ø÷à íà äðý¢êó ç âîáðàçàì³ ñâÿòûõ; 2) áàÿâû ñöÿã âîéñêà.

Õàðóíæû - 1) ñöÿãàíîñåö; 2) ìàëîäøû àô³öýðñê³ ÷ûí ó êîííûì âîéñêó.

Õà¢ðóñ - 1) ãðóïà ëþäçåé, çâÿçàíàÿ àãóëüíûì³ ìýòàì³, ³íòàðýñàì³; 2) ñàþç, ñàäðóæíàñöü.

Õà¢ðóñí³ê - ñà¢äçåëüí³ê ó íåéêàé ñïðàâå.

Õà¢òóðû - àáðàä ïðîâàäà¢ íÿáîø÷ûêà äëÿ ïàõàâàííÿ.

Õàõàëü - ïàëþáî¢í³ê, çàë¸òí³ê.

Õâîÿ - ñàñíà, ³ãë³öà ñàñíû

Õëåá (õëåá) - àñíî¢íàÿ ñòðàâà, ÿêàÿ âûïÿêàåööà ç æûòíÿé ìóê³.

Õëå¢ (ñàðàé) - áóäûíàê äëÿ ñâîéñêàé æûâ¸ëû.

Õëå¢í³ê, õëÿ¢í³ê - ñÿäç³áíû äóõ, ÿê³ æûâå ¢ õëÿâå.

Õìåëü - 1) ïàâîéíàÿ ðàñë³íà ñÿìåéñòâà òóòàâûõ, ÿêàÿ âûêàðûñòî¢âàåööà ¢ ï³âàâàðýíí³; 2) õìåëüíû íàï³òàê.

Õîäç³ê³ - íàñöåííû ãàäç³ííèê ç ã³ðàì³.

Õîäí³ê³ - 1) òêàíûÿ äàðîæê³ ¢ õàöå (â. Õîéíà Ï³íñêàãà ð-íà); 2) òðàòóàð.

Õîðìàéñòàð - ê³ðà¢í³ê õîðó.

Õîðò (áîðçàÿ) - ïàëÿ¢í³÷ûÿ ñàáàêà ç äî¢ãàé âîñòðàé ìîðäàé, äî¢ã³ì³ íàãàì³ ³ ãëàäêàé ïî¢ñöþ.

Õðàìîâàå ñâÿòà (ïðåñòîëüíûé ïðàçäíèê) - ñâÿòà ¢ ãîíàð ñâÿòîãà, ó ÿêîãà ïàáóäàâàíû õðàì (â. Íàðî÷ Â³ëåéñêàãà ð-íà).

Õðîñí³ê, õðýñí³ê - õðûø÷îíû ñûí ó àäíîñ³íàõ äà õðîñíûõ áàöüêî¢.

Õðîñí³öà, õðýñí³öà - õðûø÷îíàÿ äà÷êà ó àäíîñ³íàõ äà õðîñíûõ áàöüêî¢.

Õðóñòû, õðóø÷û - êóë³íàðíû âûðàá ç ïøàí³÷íàé ìóê³.

Õðûñòàñëà¢öû - ó ïðàâàñëà¢íûõ çâû÷àé öàëàâàööà 3 ðàçû, â³íøóþ÷û ñà ñâÿòàì Âÿë³êàäíÿ.

Õðûñö³öåëü - òîé, õòî ïðàâ¸¢ õðûø÷ýííå.

Õðûñö³öà, æàãí³öà - ðàá³öü çíàê Êðûæà.

Õðýñíû - òîé, øòî çâÿçàíû ç àáðàäàì õðûø÷ýííÿ.

Õðýñíû õîä - öàðêî¢íàÿ øýñöå ç êðûæàì³, õàðóãâàì³ ³ àáðàçàì³.

Õðýñüá³íû, õðûñö³íû, ðàäç³íû (êðåñòèíû) - ñÿìåéíàå ñâÿòà, êàë³ õðûñöÿöü íîâàíàðîäæàíàãà.

Õóñòêà (ïëàòîê) - æàíî÷û ãàëà¢íû ¢áîð ó âûãëÿäçå êàâàëêà ïðûãîæàé òêàí³íû.

Õóòàð, ôóòàð (õóòîð) - àñîáíàÿ ñÿëÿíñêàÿ ñÿäçüáà ç çÿìåëüíûì íàäçåëàì.

(Ïðàöÿã ó íàñòóïíûì íóìàðû.)

Ó Áåëàðóñ³ àäêðûëàñÿ ïåðøû àíëàéí-óí³âåðñ³òýò

"Öýíòð Àñòðàãîðñêàãà" 20 ÷ýðâåíÿ ïà÷à¢ àäóêàöûéíû ïðàåêò OstrogorskiAcademy.

Íàâó÷àëüíûÿ êóðñû ñêëàäàþööà ç ³íòýðàêòû¢íûõ ëåêöûé, òýñòà¢, àäóêàöûéíûõ ïðàãðàìà¢ ³ äàäàòêîâûõ ìàòýðûÿëà¢.

Äûðýêòàð ïà ðàçâ³öö³ Öýíòðà Àñòðàãîðñêàãà Ðûãîð Àñòàïåíÿ ñêàçà¢ êàðýñïàíäýíòó Ñâàáîäû ïðà àäìåòíàñö³ íîâàãà ïðàåêòó, ÿê³ ñòâàðà¢ñÿ áîëüø çà ïà¢ãîäà.

- Ìýòà íàøàãà ïðàåêòó ïàëÿãàå ¢ òûì, øòî ìû õî÷àì äàöü áåëàðóñàì äîñòóï äà àäóêàöû³. Ìû çûõîäç³ì ç òàãî, øòî ÷àñ ìÿíÿåööà, ³ äàãýòóëü ó Áåëàðóñ³ íå áûëî àíëàéí-ïðàäóêòó, àíëàéí-³íñòðóìåíòà, êàá äàöü ëþäçÿì àäóêàöûþ. Ìåíàâ³òà òàìó ìû âûðàøûë³ ñòâàðûöü "Àêàäýì³þ Àñòðàãîðñêàãà". Òàê³ì ÷ûíàì ìû õî÷àì çëó÷ûöü ïðàäñòà¢í³êî¢ ðîçíûõ êðà³í, äçå ïðàöóþöü áåëàðóñû. Íà äàäçåíû ìîìàíò ç øàñö³ âûêëàä÷ûêà¢ òðîå ïðàöóþöü ó Âÿë³êàé Áðûòàí³³, ³ ìû õàöåë³ çðàá³öü òàê, êàá ãýòûÿ ëþäç³ ìàãë³ íåøòà ðàá³öü äëÿ ñâà¸é êðà³íû, çíàõîäçÿ÷ûñÿ òàê äàë¸êà àä ÿå.

- ßêàÿ òýìàòûêà ëåêöûé, õòî áóäçå ÷ûòàöü?

- Íà äàäçåíû ìîìàíò ìû çàïóñö³ë³ñÿ ç òðûìà êóðñàì³. Ïåðøû òû÷ûööà ýêàíàì³÷íûõ êðûç³ñà¢, ÿãî âÿäçå àêàäýì³÷íû äûðýêòàð BEROC Êàöÿðûíà Áàðíóêîâà. Äðóã³ êóðñ ïðûñâå÷àíû ã³ñòîðû³ Âÿë³êàãà Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàãà ¢ å¢ðàïåéñêàé ³ áåëàðóñêàé ã³ñòîðû³, ÿãî ÷ûòàå äîêòàð ã³ñòàðû÷íûõ íàâóê Àëÿêñàíäàð Êðà¢öýâ³÷. Òðýö³ êóðñ ïðûñâå÷àíû ì³æíàðîäíûì ô³íàíñàâûì ³íñòûòóòàì, ÿãî âÿäóöü ïðàôåñàð ïðàâà ßðàñëà¢ Êðûâîé, ÿê³ ïðàöóå ¢ Âÿë³êàé Áðûòàí³³, ³ ñòàðøû þðûñò Å¢ðàïåéñêàãà áàíêà ðýêàíñòðóêöû³ ³ ðàçâ³ööÿ Òàðàñ Ñòàðàñåëåö, ÿê³ òàêñàìà ïðàöóå ¢ Âÿë³êàé Áðûòàí³³.

- Õòî ìîæà ñòàöü àíëàéí-ñòóäýíòàì âàøàãà àíëàéí-óí³âåðñ³òýòà?

- Òóò íÿìà àáìåæàâàííÿ¢, áî àäóêàöûÿ äàñòóïíàÿ ¢ àíëàéíå. Àëå àñíî¢íû íàø óõ³ë - ãýòà ìàëàäûÿ ëþäç³, ÿê³ÿ õàöåë³ á àòðûìë³âàöü ÿêàñíóþ ãóìàí³òàðíóþ àäóêàöûþ.

Äûðýêòàð ïà ðàçâ³öö³ Öýíòðà Àñòðàãîðñêàãà Ðûãîð Àñòàïåíÿ

- À ÿê òàê àòðûìàëàñÿ, øòî äàãýòóëü ó Áåëàðóñ³ íå áûëî àíëàéí-óí³âåðñ³òýòà?

- Íåêàòîðûÿ ýëåìåíòû àíëàéí-óí³âåðñ³òýòà ¢æî ³ñíàâàë³ äà íàñ. Íàïðûêëàä, "Ëÿòó÷û ¢í³âåðñ³òýò". Àëå ìû çðàá³ë³ áîëüø êàìïëåêñíû ¢í³âåðñ³òýò, òàìó øòî ¢ íàñ ãýòà íå òîëüê³ êóðñû - ó íàñ ìîæíà çíàéñö³ ïàäðó÷í³ê³ íà ñàéöå, òýñòû ³ ìóëüòûìåäûéíûÿ ìàòýðûÿëû. Íàøà çàäà÷à - çðàá³öü ãýòà ìàêñ³ìàëüíà ïàäîáíûì äà òàãî àíëàéíó, ÿê³ ³ñíóå íà Çàõàäçå.

×àìó òàê³ ¢í³âåðñ³òýò äàãýòóëü íå ³ñíàâà¢? ßê ³ øìàò ÷àãî ¢ Áåëàðóñ³ íå ³ñíàâàëà. Ó íàñ íÿìà àñàáë³âàãà ðàçâ³ööÿ, íÿìà ïðàñòîðû äëÿ ³íàâàöûé, íÿìà äëÿ ãýòàãà ñðîäêà¢. Ìû çàïî¢í³ë³ ãýòû âàêóóì, ìû ïåðøûÿ ãýòà çðàá³ë³. Àëå ¢ñ¸ æ ìû øìàòó ÷ûì àäñòàåì àä ñóñåäí³õ êðà³í - àä Ïîëüø÷û ö³ Ë³òâû (íå êàæó÷û ¢æî ïðà ÇØÀ), äçå ãýòûì çàéìàþööà ¢ëàäû íà âåëüì³ ñóð'¸çíûì óçðî¢í³, äçå ¸ñöü ³íøûÿ ïðûâàòíûÿ ³í³öûÿòûâû ¢ ñôåðû àíëàéí-àäóêàöû³. Íó âîñü ïðûéøëà ÷àðãà ³ äà Áåëàðóñ³.

- Àíëàéí-àäóêàöûÿ ïðýñòûæíàÿ, ÿêàñíàÿ? Ö³ ìîæà ÿíà áûöü àëüòýðíàòûâàé òàìó, øòî ¸ñöü ó íàøûõ äçÿðæà¢íûõ ÂÍÓ?

- Ìû ÿø÷ý òîëüê³ ïà÷ûíàåì, ìàåì íå òàêóþ âÿë³êóþ êîëüêàñöü êóðñà¢. Àëå, ïàâîäëå çàõîäí³õ äàñëåäàâàííÿ¢, àíëàéíàâàÿ àäóêàöûÿ ìàëà ÷ûì àäðîçí³âàåööà àä çâû÷àéíàé. Òóò òîëüê³ ïûòàííå ìàòûâàöû³ ñòóäýíòà¢. Êàë³ ÿíà ¸ñöü, òî ãýòà äçåéí³÷àå íà òûõ æà ñàìûõ ïðûíöûïàõ.

- Àäóêàöûÿ ¢ âàñ áÿñïëàòíàÿ. À ö³ ïðàäóãëåäæâàåööà, øòî ñòóäýíòû àòðûìàþöü íåéê³ÿ äûïëîìû?

- Ó áë³æýéøàé áóäó÷ûí³ ìû ïëàíóåì çðàá³öü íåéêàå ïàðòí¸ðñêàå ïàãàäíåííå ç çàõîäí³ì³ ¢í³âåðñ³òýòàì³ ¢ Ïîëüø÷û, Âÿë³êàé Áðûòàí³³ ö³ Ë³òâå, êàá ìåöü ìàã÷ûìàñöü âûäàâàöü ãýòûÿ ñåðòûô³êàòû, êàá ÿíû ìåë³ íåéêóþ âàãó. Êàíåøíå, ìîæíà çðàá³öü íåéê³ÿ ñåðòûô³êàòû, ÿê³ÿ à¢òàìàòû÷íà ãåíåðóþööà íà ñàéöå, òóò íÿìà öÿæêàñö³. Àëå ìû õàöåë³ á, êàá ãýòà íàñàìðý÷ áû¢ ñåðòûô³êàò àá àäóêàöû³, êàá ¸í íåøòà çíà÷û¢.

Íå¢çàáàâå "Àêàäýì³ÿ Àñòðàãîðñêàãà" ïðàïàíóå ÷àöâ¸ðòû àíëàéí-êóðñ, ïðûñâå÷àíû ñó÷àñíàé äûñòàíöûéíàé ³ á³çíýñ-àäóêàöû³, ÿê³ áóäóöü âåñö³ âûêëàä÷ûê Øêîëû á³çíýñó Àäêðûòàãà ¢í³âåðñ³òýòà Âÿë³êàé Áðûòàí³³ Ðóñëàí Ðàìàíà¢ ³ äàðàä÷ûê äûðýêòàðà ³ ñòàðøû âûêëàä÷ûê ó ²íñòûòóöå á³çíýñó ³ ìåíåäæìýíòó òýõíàëîã³é ÁÄÓ Ðàäç³âîí Ìàðîçà¢.

Àêàäýì³ÿ íàçâàíàÿ ¢ ãîíàð Ìàéñåÿ Àñòðàãîðñêàãà (1854-1921) - âûá³òíàãà áåëàðóñêàãà ïàë³òîëàãà, ïàë³òûêà ³ ã³ñòîðûêà, ÿê³ çðàá³¢ çíà÷íû ¢í¸ñàê ó âûâó÷ýííå ïðàâàâûõ ³ ïàë³òû÷íûõ ñ³ñòýì ïåðàõîäíàãà ïåðûÿäó àä à¢òàêðàòû³ äà äýìàêðàòû³.

Çàñíàâàëüí³ê Öýíòðà Àñòðàãîðñêàãà - ïðàôåñàð ßðàñëà¢ Êðûâîé.

Àëåñü Äàø÷ûíñê³.

Àëüòàíêà ÒÁÌ ïðû Çàìêàâûì ãàñö³íöû ¢ Ë³äçå

13 òðà¢íÿ ¢ Ë³äçå àäáûëàñÿ ¢ðà÷ûñòàÿ ïðýçåíòàöûÿ íîâàãà ãàðàäñêîãà ïðàåêòó “Çàìêàâû ãàñö³íåö”. ²äýÿ ïàëÿãàëà ¢ òûì, øòî ïàêóëü øòî íà ñóáîòó, à äàëåé — áîëåé, âóë³öà “Çàìêàâàÿ” ðîá³ööà ïåøàõîäíàé, òóò ðàçãîðòâàþööà ðîçíûÿ àòðàêöû¸íû, ïðàêàò ðîâàðà¢, à òàêñàìà ìàåööà íà ¢âàçå, øòî òóò áóäçå ðàçãîðòâàööà ãàíäàëü ñóâåí³ðàì³, òâîðàì³ ìàñòàöòâà ³ ïàäîáíàé ïðàäóêöûÿé. Óëàäû ïðû ãýòûì àáÿöàë³ íà ïåðøûì ýòàïå ïî¢íóþ ñâàáîäó ãàíäëþ ³ áÿñïëàòíàå ðàçìÿø÷ýííå ãàíäë¸âûõ ÿòàê. Àáÿöàëàñÿ ³ ñâàáîäà äëÿ âûñòóïëåííÿ¢ âóë³÷íûõ ìóçûêà¢.

Øòî ïðà¢äà, ïåøàõîäíàé âóë³öà Çàìêàâàÿ ïàáûëà íÿäî¢ãà. ÄÀ² çàïàòðàáàâàëà âóë³öó àäêðûöü äëÿ ðóõó, àëå ³äýÿ Çàìêàâàãà ãàñö³íöà àä ãýòàãà íå ïàöÿðïåëà, áàëàçå ìåñöà êàëÿ çàìêà äàñòàòêîâà. ² âîñü ãýòàé íàãîäàé âûðàøûë³ ñêàðûñòàööà ë³äñê³ÿ àêòûâ³ñòû ÒÁÌ.

1 ë³ïåíÿ ïðû Çàìêàâûì ãàñö³íöû áûëà ðàçãîðíóòà àëüòàíêà ÒÁÌ. Àëüòàíêó ðàçãàðíóë³ Ë³äñêàÿ ãàðàäñêàÿ àðãàí³çàöûÿ ÒÁÌ, ¨äêà¢ñêàÿ ñóïîëêà ÒÁÌ ³ àãðàñÿäç³áà “Ãàñüö³íà”. ×àìó àëüòàíêà? À ïåðø çà ¢ñ¸ òàìó, øòî í³õòî í³ÿê³õ âÿë³ê³õ çàäà÷ ïåðàä ãýòàé ïëÿöî¢êàé íå ñòàâ³ü. Ãýòà áóäçå ìåñöà, äçå ¢ ïåðøóþ ÷àðãó êîæíû àõâîòíû çìîæà ïàãàâàðûöü ïà-áåëàðóñêó, ïà÷óöü íåéê³ÿ íàâ³íû ç áåëàðóñêàãà æûööÿ, ðàñïàâåñö³ íåøòà ñâà¸. Òóò ìîæíà áóäçå ïàêóëü áÿñïëàòíà àòðûìàöü áåëàðóñê³ÿ âûäàíí³. Ïàçíåé, ìîæà, àòðûìàåööà íåøòà ³ ïðàäàâàöü.

À ïàêóëü ãàñïàäàð àãðàñÿäç³áû "Ãàñüö³íà" Â³òàëü Êàðàáà÷, ñÿáàð ãàðàäñêîé àðãàí³çàöû³ ÒÁÌ Ñÿðãåé Ñ³äàðýíêà ïðàïàíî¢âàë³ ë³äçÿíàì ãàçåòû "Íàøà ñëîâà" ³ "Íîâû ÷àñ", êðàÿçíà¢÷û ÷àñîï³ñ "Ë³äñê³ ëåòàï³ñåö" ³ ³íøûÿ âûäàíí³. Ðàäàâàë³ ì³íàêî¢ ñâà³ì³ ñïåâàì³ ïàä ã³òàðó âÿäîìûÿ ë³äñê³ÿ áàðäû Ñÿðãåé ×àðíÿê ³ ßãîð Óðáàíîâ³÷.

Ë³äñê³ÿ àðãàí³çàöû³ ÒÁÌ ó ïàðòí¸ðñòâå ç ñÿäç³áàþ "Ãàñüö³íà" çáèðàþööà ñòàëà ¢äçåëüí³÷àöü ó ïðàåêöå "Çàìêàâû ãàñö³íåö". Ïëàíóåööà çíà÷íà ïàøûðûöü êóëüòóðíóþ ïðàãðàìó, çðàá³öü ïëÿöî¢êó ö³êàâàé ³ ïðûâàáíàé, òûì ñàìûì ïàïóëÿðûçóþ÷û áåëàðóñêóþ ìîâó, áóëüòóðó ³ òðàäûöû³.

Àëüòàíêà áóäçå ðàçãîðòâàööà øòî ñóáîòó íåäàë¸êà àä Äîì³êà Òà¢ëàÿ, òàìó ¸ñöü ñïàäçÿâàííå, øòî ñþäû áóäóöü íàâåäâàööà ³ àìàòàðû ïàýç³³, õòî ïà÷ûòàöü âåðøû, à õòî ïàñëóõàöü. Ì³ìà ðàç-ïðàç ³äóöü ýêñêóðñ³éíûÿ ãðóïû, òî õòîü ýìáëåìó ÒÁÌ õòî-í³õòî ïàáà÷ûöü. Ç öÿãàì ÷àñó ïàâ³ííû ç’ÿâ³ööà ÿê³ÿ-êîëüâå÷ ñÿäçåíí³ ³ áåëàðóñêàå íàâàêîëëå çàïàòðàáóå íåéêàãà íàâåñà, àëå áûëî á æàäàííå - ³ ¢ñ¸ çðîá³ööà.

Òàìó, øàíî¢íûÿ ë³äçÿíå ³ ãîñö³ ãîðàäà, ÷àêàåì âàñ øòî ñóáîòó ¢ Ë³äçå íà Çàìêàâûì ãàñö³íöû ¢ àëüòàíöû ÒÁÌ.

Ñÿðãåé Ïàíòóñ.

Ôîòàçäûìê³ ßãîðà ¡ðáàíîâ³÷à ³ Äç³ìû Êàíòàðîâ³÷à.

Ç ðîäíàé ìîâàé ó ïÿòû êëàñ

Âó÷í³ ÷àöâ¸ðòûõ êëàñà¢ çàâÿðøûë³ íàâó÷àííå ¢ ïà÷àòêîâàé øêîëå. Ïàñëÿ ëåòíÿãà àäïà÷ûíêó ³õ ÷àêàå çíà¸ìñòâà ç íîâûì³ íàñòà¢í³êàì³ ³ íîâûì³ âó÷ýáíûì³ ïðàäìåòàì³ ¢æî íà äðóãîé ñòóïåí³ íàâó÷àííÿ ¢ øêîëå.

Ñÿðîä âûïóñêí³êî¢ ïà÷àòêîâàé Ñê³äçåëüñêàé ñÿðýäíÿé øêîëû ¹ 2 ¸ñöü õëîï÷ûê³ ³ äçÿ¢÷ûíê³, ÿê³ÿ ¢ñå ãýòûÿ ãàäû íàâó÷àë³ñÿ íà áåëàðóñêàé ìîâå ¢ 4 "Â" êëàñå. Ðàçàì ñà ñâà¸é íàñòà¢í³öàé Ìàðîç Âàëÿíö³íàé ²âàíà¢íàé ÷àòûðû ãàäû òàìó íàçàä ÿíû ïðûéøë³ ¢ ïåðøû êëàñ ³ àäïðàâ³ë³ñÿ ¢ âàíäðî¢êó ïà Êðà³íå Âåäà¢. Ç ö³êàâàñöþ ³ àõâîòàþ ÷ûòàë³ ³ ï³ñàë³, ë³÷ûë³ ³ ðàøàë³ çàäà÷û, ñïÿâàë³ ³ ìàëÿâàë³, çàéìàë³ñÿ ô³çêóëüòóðàé ³ ïðàöî¢íûì íàâó÷àííåì.

Ç âÿë³ê³ì çàäàâàëüíåííåì àäêðûâàë³ äëÿ ñÿáå ñòàðîíê³ ã³ñòîðû³ ñâà¸é êðà³íû ç ãàäî¢ ì³íóëûõ ³ äàñ¸ííÿøíÿãà äíÿ. Âàëÿíö³íà ²âàíà¢íà çíà÷íóþ ¢âàãó íàê³ðîâàëà íà âûõàâàííå ¢ äçÿöåé ãðàìàäçÿíñêàñö³ ³ ïàòðûÿòûçìó, äàáðûí³ ³ ì³ëàñýðíàñö³. Øêîëüíàå æûöö¸ áûëî ö³êàâûì ³ ðàçíàñòàéíûì, íàïî¢íåíûì ðîçíûì³ ïàäçåÿì³ ³ ïàçàêëàñíûì³ ìåðàïðûåìñòâàì³. Àñàáë³âàå çàõàïëåííå âûêë³êàëà ïðàâÿäçåííå ñâÿòà¢ íàðîäíàãà áåëàðóñêàãà êàëåíäàðà, äçå êîæíû ç âó÷íÿ¢ ìîã ïðàÿâ³öü ñâàå òâîð÷ûÿ çäîëüíàñö³. Ðàçàì ç áàöüêàì³ ñâÿòêàâàë³ Êàëÿäû, Ìàñëåí³öó, Âÿë³êäçåíü, óñïàì³íàë³ áûëûÿ çâû÷à³ ³ òðàäûöû³ ñâà³õ ïðîäêà¢. ×àñòà íàâåäâàë³ âó÷íÿ¢ àäç³íàãà ¢ ãîðàäçå áåëàðóñêàìî¢íàãà êëàñà ñÿáðû Ñê³äçåëüñêàé ñóïîëê³ Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû ç ïàçíàâàëüíûì³ ³ çàáà¢ëÿëüíûì³ ïðàãðàìàì³ ³ ïà÷àñòóíêàì³.

Çà ãàäû íàâó÷àííÿ ¢ ïà÷àòêîâàé øêîëå äçÿ¢÷ûíê³ ³ õëîï÷ûê³ ïàñÿáðàâàë³, íàâó÷ûë³ñÿ æûöü ³ ïðàöàâàöü ó êàëåêòûâå. ßíû âåëüì³ ðàäû, øòî ñâà¸é íåâÿë³êàé (óñÿãî ñåì âó÷íÿ¢), àëå äðóæíàé ñÿì'¸é ó ïî¢íûì ñêëàäçå ïàäûìàþööà íà íîâóþ ïðûñòóïêó ¢ ïÿòû êëàñ, äçå áóäóöü ïðàöÿãâàöü íàâó÷àííå íà ðîäíàé áåëàðóñêàé ìîâå.

Çû÷ûì ³ì ³ ¢ äàëåéøûì ïàäðàñòàöü ñàïðà¢äíûì³ áåëàðóñàì³ ³ ïàòðû¸òàì³ ñâà¸é Àé÷ûíû.

Òàööÿíà Ñàâÿí³êîâà.

Ó Ãàðîäí³ ðàçâ³òàë³ñÿ ç ²ãàðàì Æóêîì

16 ÷ýðâåíÿ ²ãàð Æóê àäçíà÷û¢ ñâà¸ 60-ãîääçå. ¨í áû¢ ðîäàì ç Ìÿäçåëüø÷ûíû. Ñêîí÷û¢ Áåëäçÿðæóí³âåðñ³òýò ³ àñï³ðàíòóðó. Ó 1998 ãîäçå âûéøëà ç äðóêó ÿãî êí³ãà ë³òàðàòóðíûõ ýöþäà¢ "Ñóñòðý÷íû ðóõ". À ¢ ìàíàãðàô³³ "Ïðàçà³÷íû òýêñò: äûíàì³êà ðûòìàâàãà ³ñíàâàííÿ" ðàñïðàöàâà¢ àðûã³íàëüíóþ êàíöýïöûþ ìåòðàäûíàì³ê³ ïðàçà³÷íàãà âûêàçâàííÿ ³ ¢ïåðøûíþ ¢ ã³ñòîðû³ ë³òàðàòóðàçíà¢ñòâà àï³ñà¢ ìåõàí³çì àòðûìàííÿ çäàïàìîãàé êàìïóòàðíàé àïðàöî¢ê³ òýêñòó ìåòðû÷íûõ à¢òàðñê³õ ýòàëîíà¢, ðàçãëåäçå¢ ñ³ñòýìó ³õ äûíàì³÷íàãà ¢çàåìàäçåÿííÿ.

²ãàð Æóê áû¢ âåëüì³ òàëåíàâ³òûì ³ ø÷ûðûì ÷àëàâåêàì, ÿãî âåëüì³ ëþá³ë³ ³ ïàâàæàë³ ¢ñå ãàðàäçåíöû. Ó ÿãî áûëî øìàò òâîð÷ûõ ïëàíà¢, ÿê³ÿ ¸í ÿø÷ý íå ïàñïå¢ ðýàë³çàâàöü.

Ïàí³õ³äà çà ñóïàêîé ïðàéøëà 30 ÷ýðâåíÿ ¢ Ñâÿòà-Ïàêðî¢ñê³ì ïðààâàñëà¢íûì ñàáîðû Ãàðîäí³, à ïàõàâàíû ²ãàð Æóê ó â¸ñöû Ãîæà Ãàðàäçåíñêàãà ðà¸íà.

Âå÷íàÿ ïàìÿöü.

Óçíÿ¢ íàä ô³ëôàêàì áåë-÷ûðâîíà-áåëû ñöÿã

Ó Ãàðîäí³ íå ñòàëà ²ãàðà Æóêà, ìàéãî êàëåã³ ç Ñàþçà áåëàðóñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢. Ìû í³êîë³ íå áûë³ ñÿáðàì³, àëå ³ñíóå ã³ñòîðûÿ íàøûõ êàíòàêòà¢ ç ³ì.

Êàë³ ÊÏÁ ñòðàö³ëà ê³ðà¢í³÷óþ ðîëþ, ó áóäûíàê Äîìà ïàë³òàñâåòû (ðàçìî¢íà - "Ïàë³òïðîñ") çàñÿë³ë³ ô³ëôàê Ãàðàäçåíñêàãà ¢í³âåðñ³òýòà ³ ïàñòàâ³ë³ ê³ðàâàöü ìàëàäîãà âûêëàä÷ûêà ²ãàðà Æóêà. À òóò Áåëàðóñü ñòàëà íåçàëåæíàé, ³ íà÷àëüñòâà âûìóøàíàå áûëî âûâåñ³öü áåë-÷ûðâîíà-áåëûÿ ñöÿã³. À¢òîáóñàì ÿ åçäç³¢ íà ïðàöó ¢ ðýäàêöûþ ³ ¢áà÷ûâà¢ ñöÿã³: ñïà÷àòêó íà ðàéâûêàíêàìå, çàòûì íà ãàð- ³ àáëâûêàíêàìå, çàòûì íà ãàð- ³ àáëåâûêàíêàìå... À óòî Áåëàðóñü ñòàëà íåçàëåæíàé ³ ...

Íà÷àëüñòâà íå ìàãëî ñ³ëàé ïðûìóñ³öü ñàá ...

Íà÷àëüñòâà à÷îìàëàñÿ ³ ïàðàïà¢ ...

²ãàð çàõàïëÿ¢ñÿ êðûòû÷íûì³ òýêñòàì³ Ñÿðãåÿ Äóáà¢öà ³ ãàâàðû¢ ìíå, øòî ãàòîâû áû¢ äàöü ÿìó à¢äûòîðûþ, êàá òîé ðàñêàçâà¢, ÿê òðýáà ï³ñàöü âîñòðûÿ äàìåòíûÿ ðýöýíç³³. Ñàì ¸í áû¢ êðûòûêàì õóòýé àêàäýì³÷íàãà ñêëàäó. Ðàá³¢ ðàçáîð, íàïðûêëàä, íàøàãà àëüìàíàõà "Íîâû Çàìàê" ãðóíòî¢íà, ó êëàñ³÷íûì ñòûë³. ß ¢êëàäàþ ³ ðýäàãóþ àëüìàíàõ, ²ãàð áû¢ ó ðýäêàëåã³³. Íåïàêî³¢ñÿ àá àïîøí³ì íóìàðû. Ó ìÿíå çàõàâà¢ñÿ e-mail àä ÿãî: *"Ñÿðãåé, äîáðû äçåíü! Ö³ ìîæàø ïàâåäàì³öü, øòî òàì ç íîâûì íóìàðàì àëüìàíàõà? Ìíå äàñûëàë³ ñâàå ìàòýðûÿëû Àëà Ïåòðóøêåâ³÷ ³ Àë³íà Ïà¢ëî¢ñêàÿ. Òàê³ÿ-ñÿê³ÿ ïàðàäû ÿ ³ì ïðàïàíî¢âà¢ ³ ðýêàìåíäàâà¢ äàñëàöü íà àäðàñ âûäàííÿ. À øòî çàñòàí³ì³ ìàòýðûÿëà³? Ö³ ¸ñöü ïàòðýáà êàëåêòû¢íàãà àáìåðêàâàííÿ? ².Æ."*

Ñàì ¸í ï³ñà¢ ìàðóäíà, ñòûõ³ÿ âûêëàä÷ûêà - âóñíàå ñëîâà. Àäíîé÷û ìû ñàáðàë³ñÿ ðàçàì, ÿ ñêàçà¢, øòî ïàäðûõòàâà¢ íóìàð ³ ïàñëÿ âûõîäíûõ áóäó ïåðàñûëàöü ó Ìåíñê. À ÿìó çíÿööà çàìàíóëàñÿ íàï³ñàöü ðýöýíç³þ íà íåâÿë³ê³ ïàýòû÷íû çáîðí³ê. Ïðûçíàþñÿ, áûëà ìåñÿö òàìó, à ¸í òîëüê³ öÿïåð ïðàïàíóå, êàë³ ÷àñ çààâàöü. ß ñêàçà¢ ÿìó àá ãýòûì. Àëå ìàãó, ìà¢ëÿ¢, êðûõó ïà÷àêàöü. ¨í: êîëüê³ ÷àñó äàñ³? Òûäçåíü. Òûäçåíü? Òðýáà ìåñÿö ÿê ì³í³ìóì! ß êàæó: ²ãàð, òàäû ìû ñòàö³ì àäç³í íóìàð, êí³æêà âåðøà¢ ìàëåíüêàÿ, òðýáà, êàë³ õî÷àø, çðàá³öü õóò÷ýé. ¨í ñïûõíó¢: âû ïðûâûêë³ ñâàå áëîã³ ï³ñàöü ïà-õóòêàìó! ²òàê ³ íå íàï³ñà¢. Íàâàò äëÿ íàñòóïíàãà íóìàðà, íàâàò ïðàç ãîä.

Íàïàãóë âûéøë³ ïÿöü íóìàðî¢ "Íîâàãà Çàìêà", Æóê íàï³ñà¢ óñÿãî àäç³í òýêñò. Òýêñò, êàíåøíå, äîáðû, íàçûâà¢ñÿ "Âàñ³ëü Áûêà¢: ç ã³ñòîðû³ àäíàãî íå-ïðûåçäó". Àëå çíî¢ ìíå òðýáà áûëî çäàâàöü íóìàð, à íå áûëî á³ÿãðàô³÷íûõ çâåñòàê ²ãàðà ³ çäûìêà, õàöÿ ÿ ïðàñ³¢. Çäûìàê ¸í òàê ³ íå äàñëà¢, ÿ ïàñòàâ³¢ òîé, ÿê³ çðàá³¢ ñàì, ²ãàðó ¸í ñïàäàáà¢ñÿ. ß ÿìó äàêàçâà¢: êàá áû¢ íÿ¢äàëû, ÿ á íå ñòàâ³¢.

¨í âûïóñö³¢ äçâå êí³æê³ - ë³òàðàòóðàçíà¢÷ûÿ ýöþäû ³ ìàíàãðàô³þ, âåëüì³ äçå ïà 112 ñòàðîíàê. Ýöþäû íàçûâàë³ñÿ "Ñóñòðý÷íû ðóõ", âûäàííå àáëàñíîé ô³ë³³ Áåëàðóñêàãà ôîíäó êóëüòóðû. Ïàäï³ñà¢ ìíå ³ ïðû ñóñòðý÷û ¢ðó÷û¢: *"Ñÿðãåþ Àñòðà¢öó* (ãýòà ìîé ë³òàðàòóðíû ïñå¢äàí³ì), *õàðîøàìó ï³ñüìåíí³êó ³ ñëà¢íàìó õëîïöó ç ïàâàãàé ³ øàíàâàííåì. 16.09.98".* ß ñêàçà¢: çàíàäòà ñòàíî¢÷à òû... Ñëà¢íûì ³ õàðîøûì ÿ ñÿáå íåéê íå ë³÷û¢, íÿ¸ìêà áûëî ÷ûòàöü, àëå ÿìó çàõàöåëàñÿ òàê íàï³ñàöü òàäû.

Àäíîé÷û ìàðà ïàïðàñ³¢ ìàþ íîâóþ êí³æêó, ñêàçà¢, øòî õî÷à íàï³ñàöü ïðà ÿå. Êàë³ ëàñêà! Àëå í³÷îãà íå íàï³ñà¢. Ïðû ñóñòðý÷û ñêàçà¢: "Òàê ïðîçó íå ï³øóöü, à ïàñëÿ ìîâå ¢ öÿáå áë³ñêó÷àå". Ìíå áûëî äç³¢íà ÷óöü. Ãýòà æ ýëåìåíòàðíà: íàï³ñàöü, øòî ñïàäàáàëàñÿ, à øòî íå. À¢òàðó ñàìîìó áóäçå ö³êàâà. À "ïðàêóðîðñê³ÿ" ñëîâû "òàê ïðîçó íå ï³øóöü", ÿíû ãó÷àöü íåïàðàêàíà¢÷à. Ïðîçó ÿêðàç ï³øóöü òàê, ÿê ï³øóöü ñ¸ííÿ. Íå òàê, ÿê óÿ¢ëÿåööà íåêàìó, õòî í³êîë³ ÿå íå ï³ñà¢, õòî çàãëûáëåíû ¢ áåëàðóñêàé ñàâåöêàé ë³òàðàòóðû, ÷àñ ÿêîé ì³íó¢. Óãîëàñ ¸í ñàïðà¢äû õâàë³¢ çâû÷àéíàÿ òýêñòû, ÿê³ÿ äëÿ ìÿíå áûë³ ¢÷àðàøí³ì äí¸ì. Øòî çðîá³ø, ìû áûë³ ðîçíûì³: ¸í ë³òàðàòóðàçíà¢öàì, ÿ ïðàêòûêàì.

Àäç³í ÷àñ ìû ç ³ì æûë³, óë³ñíà êàæó÷û, íà àäíîé âóë³öû, àëå ¢ ðîçíûõ êàíöàõ. ¨í âà ¢í³âåðñ³òýöê³ì ³íòýðíàöå, ïàðàæûâà¢, øòî ïûòàííå ç êâàòýðàé àñíî¢âàåööà, áûë³ 1990-ÿ ãàäû, ô³íàíñàâàííå áóäà¢í³öòâà áûëî âåëüì³ ³ì³ðíûì. Àëå áûëà âÿë³êàÿ ðàäàñöü, êàë³ äëÿ âûêëàä÷ûêà¢ àäíîé÷û çàêîí÷ûë³ äîì.

Íåïàäàë¸êó àä ³íòýðíàòà áûëà ãàëî¢íàÿ ãàðàäçåíñêàÿ êí³ãàðíÿ. Ìû äàâîë³ ÷àñòà çàâ³òàë³ ç ³ì, ¸í íàáðà¢ öýëû ñòîñ. Ïàìÿòàþ: ³ ýíöûêëàïåäû÷íû òîì ïðà ßíêó Êóïàëó. ¨í áû¢ âûêëàä÷ûêàì, ìîã ñàáå äàçâîë³öü.

Àïðàöû íà îïåðàöû³ ...

Ìû ïàçíà¸ì³ë³ñÿ ... ïàçí³÷ûë³...

²ãàð Æóê äâîé÷û ¢äçåëüí³÷à¢ ó ïðàãðàìàõ Ðàäû¸ Ñâàáîäà. Àäç³í ðàç, êàë³ ìîâà áûëà ïðà ïåñíþ Ëÿâîíà Âîëüñêàãà "Ó òóðìå" íà âåðø ßêóáà Êîëàñà, ²ãàð áû¢ âÿë³ê³ì çíà¢öàì òâîð÷àñö³ íàðîäíàãà ï³ñüìåíí³êà. ßìó âåëüì³ ïàäàáà¢ñÿ ðàäîê ç "Ñûìîíà-ìóçûê³" - "Êàâàë³ äðóã³ÿ, ëàíöóã³ ¢ñ¸ òûÿ".

Äðóã³ì ðàçàì ìîâà áûëà ïðà Âàñ³ëÿ Áûêàâà. Æóêà çà³íòðûãàâàëà äóìêà àá òûì, øòî Áûêà¢ ñÿáå àäíîé÷û íàçâà¢ áîëüø ñà÷ûí³öåëåì, ÷ûì ô³êñàòàðàì ôàêòà¢ ç ôðàíòàâîãà ³ íå òîëüê³ ôðàíòàâîãà æûöö¸âàãà âîïûòó. Ñâàå äóìê³ äàñëåä÷ûê âûêàçà¢ íà Áûêà¢ñê³õ ÷ûòàííÿõ ó Íîâûì çàìêó, ó àáëàñíîé á³áë³ÿòýöû.

Íàøû àäíîñ³íû íå áûë³ áåç øóðïàòàñöÿ¢, àëå áûë³ ¢çàåìàïàâàæíûì³. ¨í áû¢ ø÷ûðûì ïàòðû¸òàì, ç ãàðòàì, òàðûìàíûì àä áàöüêî¢. ßíû, ÿê âÿäîìà, ïàòîíÿë³ ç áûëûõ çàõîäíÿáåëàðóñê³õ ìÿñö³íà¢, íàðîäæàíûì³ ... Ç ãýòàãà ïðûêàçàäàâàëàñÿ ...

Ñÿðãåé Àñòðà¢öî¢,
"Ðàäû¸ Ñâàáîäà".

Íàâ³íû Ãåðìàí³³

Ó Å¢ðàïåéñê³ì ïàðëàìåíöå ¢ Ñòðàñáóðãó ðàçâ³òàë³ñÿ ç Ãåëüìóòàì Êîëåì

Ó ôðàíöóçñê³ì Ñòðàñáóðãó ¢ áóäûíêó Å¢ðàïåéñêàãà ïàðëàìåíòà ïðàéøëà öûðûìîí³ÿ ðàçâ³òàííÿ ç áûëûì êàíöëåðàì ÔÐÃ Ãåëüìóòàì Êîëåì. ßíà äî¢æûëàñÿ äçâå ãàäç³íû, íà ïðàöÿãó ÿê³õ ë³äàðû ðîçíûõ êðà³í ãàâàðûë³ ïðà çàñëóã³ íÿáîæ÷ûêà ¢ àá'ÿäíàíí³ Ãåðìàí³³ ³ ¢ñ¸é Å¢ðîïû. Òðóíà ç öåëàì Êîëÿ áûëà íàêðûòà àäíûì ñöÿãàì - ñöÿãàì Å¢ðàïåéñêàãà ñàþçà.

ßê ïàâåäàìëÿå Á³-á³-ñ³, íà öûðûìîí³³ ïðûñóòí³÷àë³, àïðî÷ ³íøûõ, áûëû ïðýç³äýíò ÇØÀ Á³ë Êë³íòàí, ïðýì'åð-ì³í³ñòð Ðàñ³³ Äçì³òðûé Ìÿäçâåäçå¢, êàíöëåð Ãåðìàí³³ Àíãåëà Ìåðêåëü, ïðýì'åð-ì³í³ñòð Âÿë³êàáðûòàí³³ Òýðýçà Ìýé ³ íÿäà¢íà àáðàíû ïðýç³äýíò Ôðàíöû³ Ýìàíóýëü Ìàêðîí.

Êîëü çíàõîäç³¢ñÿ íà ïàñòó êàíöëåðà íà ïðàöÿãó 16 ãàäî¢ - ç 1982-ãî ïà 1998 ãîä. ¨í ïàì¸ð íà 88-ì ãîäçå æûööÿ 16 ÷ýðâåíÿ 2017 ãîäà ¢ ñâà³ì äîìå ¢ Ëþäâ³ãñõàôåí-àì-Ðàéíå.

Ïàõàâàííå áûëîãà íÿìåöêàãà êàíöëåðà ïðàéøëà äàðàçó ïàñëÿ öûðûìîí³³ ðàçâ³òàííÿ ¢ Å¢ðàïàðëàìåíöå. ßãî öåëà ïàõàâàë³ íà ìîã³ëêàõ ñàáîðà ¢ íÿìåöê³ì ãîðàäçå Øïàéåð íà ìÿæû Ôðàíöû³ ³ Ãåðìàí³³.

Äëÿ Ãåðìàí³³ ³ ¢ñ¸é Å¢ðîïû ïîñòàöü Êîëÿ ñòàëà çíàêàì àá'ÿäíàííÿ. Ìåíàâ³òà ÿãî âûñ³ë³ ïðûâÿë³ äà ¢ç'ÿäíàííÿ Çàõîäíÿé ³ ¡ñõîäíÿé Ãåðìàí³³ ¢ 1990 ãîäçå, ³ øìàò ó ÷ûì äçÿêóþ÷û ÿìó áûëà ïàäï³ñàíà Ìààñòðûõòñêàÿ äàìîâà, ÿêàÿ çàêëàëà àñíîâû Å¢ðàñàþçà ¢ ÿãî öÿïåðàøí³ì âûãëÿäçå.

Ðàíåé, 27 ÷ýðâåíÿ, ó ñàáîðû Ñâÿòîé ßäâ³ã³ ¢ Áåðë³íå ïðàéøëà ïàì³íàëüíàÿ ñëóæáà: íà ¸é ïðûñóòí³÷àë³ Ìåðêåëü, äýïóòàòû íÿìåöêàãà ïàðëàìåíòà, ïðýç³äýíò Ãåðìàí³³ Ôðàíê-Âàëüòàð Øòàéíìàéåð ³ ñòàðøûíÿ Áóíäýñòàãà Íîðáåðò Ëàìåðò.

Á³-á³-ñ³.
europarl.europa.eu.

ß¢ãåí Ãó÷îê

¨í - ó òàëåíöå, à òàëåíò - ó ³ì

"Ìû ç-ïàä Íîâàé Ìûøû" (ë³ðû÷íû ðàìàí ó âåðøàõ) - 24-ÿ ïà ë³êó êí³ãà ïàýç³³ âûäàòíàãà òâîðöû, óäóìë³âàãà íàç³ðàëüí³êà, ãëûáîêàãà ìûñëÿðà, áë³ñêó÷àãà ñòûë³ñòà, ÿñêðàâàãà ïðàäñòà¢í³êà ìàñòàöêàãà (à ìàëü íàðîäíàãà) ñëîâà áàðàíàâ³öêàãà ïàýòà Àëåñÿ Êîðíåâà. Ïà ïðàôåñ³³ à¢òàð ëåêàð ñà øìàòãàäîâûì ïðàöî¢íûì ñòàæàì. Ñ¸ííÿ - íà çàñëóæàíûì àäïà÷ûíêó. ßê ³ ¢ñå ÿãî ïàïÿðýäí³ÿ ïàýòû÷íûÿ çáîðí³ê³, ãýòû òâîð òàêñàìà ñâåä÷ûöü, øòî à¢òàð ñàïðà¢äíû, àðãàí³÷íû ïàýò ³ øòî ðóõ³ ÿãî òâîð÷àé òàëåíàâ³òàé äóøû àðãàí³÷íà-òàëåíàâ³òà ¢âàñàáëÿþööà ¢ ìàñòàöê³ì ñëîâå.

"Ìû ç-ïàä Âÿë³êàé Ìûøû" - âÿë³êàÿ, àá'¸ìíàÿ ìàçà³êà, ñêëàäç³íê ÿêîé - ³ã³ñòàðû÷íûÿ, ³ ô³ëàñîô³÷íûÿ, ³ äóõî¢íûÿ, ³ ìàðàëüíûÿ, ³ ýñòýòû÷íûÿ ðàçâàæàíí³-ïåðàæûâàíí³ ³ ýêñêóðñû ãàëî¢íàãà ãåðîÿ - ñàìîãà à¢òàðà - ³ ÿãî ñïàäàðîæí³êà ßçïà. Íà ôîíå ãýòûõ ýêñêóðñà¢ ïàêàçàíû ¢÷ûíê³ íàøûõ ãåðîÿ¢, ïà-÷àëàâå÷û äîáðûÿ, íåìóäðàãåë³ñòûÿ, ïàäñâå÷àíûÿ ÷àñàì ë¸ãê³ì, ìÿêê³ì ãóìàðàì, à ÷àñàì ³ íåçëàáë³âàé (ðàáëåç³ÿíñêàé) ñàòûðàé. Ó ãýòûì êëþ÷û à¢òàð ïðààñòà¢ëÿå íàì öýëóþ ãàëåðýþ àñîá, íàñåëåíûõ ïóíêòà¢, ðîçíûõ óñòàíî¢ ³³íø. Òàìó ðàìàí áîëüø, ÷ûì ë³ðû÷íû.

Ïàäàðîææà íàøûõ ãåðîÿ¢ ó ÷àñå ïðàõî-äç³öü ïðàç óñå ïîðû ãîäà áåëàðóñêàé ïðûðîäû. ²òóò à¢òàð çàñâåä÷û¢ ñÿáå ÿê âûäàòíà-÷óëû ïåéçàæûñò. À Íîâàÿ Ìûø íà Áàðàíàâ³÷÷ûíå - ãýòà ¢âàñàáëåííå ¢ñ¸é Áåëàðóñ³. ²òàìó ïàýò ìàå ïî¢íàå ïðàâà ç ëþáîâ³þ äà Áàöüêà¢ø÷ûíû ñêàçàöü:

Ìîæà, êàë³ õòî ïðûåäçå ç Íüþ-¨ðêà,
Êàðàê ïà÷óòà ø û, âû ìàâ³öü ãîðêà:
-Âåäàþ Íüþ-Àðëåàí, Íüþ-Ïàðûæ,
Ñîðàì, íå âåäà¢, ø ò î ¸ñöü ³ Íüþ-Ìûø!

Íå ïàðóøàþ÷û çàêîíà¢ ïðûñòîéíàñö³, âûñîêàé ìàðàë³, äàçâîëåíàñö³, êàë³ ÷àñàì³ ïðà øòîñüö³ íå ïðûíÿòà ãàâàðûöü, À. Êîðíå¢ ãýòà ðîá³öü äàë³êàòíà-öíàòë³âà, ç óñìåøë³âûì ãóìàðàì.

Êí³ãà áàãàòà ³ ç ãóñòàì, çà¢ñ¸äû äà ìåñöà, ïðàö³ëþñòðàâàíà óäàï¢íûì³ ïàçìåñöà ³ ÿêàñö³ ôîòà. Ìíîã³ÿ ðàçäçåëû ¢ êí³çå ¢äàëà ïàïÿðýäí³÷àþöü ýï³ãðàôû, ÿê³ êàæóöü, ç ðîçíûõ ÷àñî¢ ³ íàðîäà¢ (Ñåíåêà Ìàëîäøû, ². Ãåðäýð, ². Ã¸òý, Ã. Ìåíêåí, Äç³ñ Íüþìàí, Ì. Òâåí, àìåðûêàíñêàå âûñëî¢å ³³íø.). Â³òðàæíîì ìóäðûõ âûñëî¢ÿ¢ çàâÿðøàåööà ïðàëîã ðàìàíà, ãýòà, áåçóìî¢íà, ñâåä÷ûöü àá áàãàòûì ³íòýëåêòóàëüíûì áàãàææû ïàýòà. Ìíîãà ¢ êí³çå à¢òàðñê³õ ðàäêî¢ ³ ñòðîô, ÿê³ÿ ñàì³ ì³æâîëüíà çàïàì³íàþööà:

"Æûöö¸ äàííî íàì äëÿ òàãî,
Êàá çàðàáëÿë³ íà ÿãî".
"Ñâàáîäó ñëîâà, ÿê íå ïàãëÿäç³ òû
Íàéïåðø ïðûçíàë³ ñëîâû-ïàðàç³òû".

"Ïðûðîäà, ìóäðàÿ çà¢ñ¸äû,
²ìêíåööà êî æ íàìó äàðûöü,
Àïðî÷ æàäàííÿ àñàëîäû,
Æàäàííå äóìàöü ³ òâàðûöü".

Íåëüãà íå àäçíà÷ûöü, øòî ñõ³ëüíàñöþ À. Êîðíåâà ñòâàðàöü àôàðûçìû àäçíà÷àíû ¢ñå ÿãî êí³ã³. ² ãýòû òâîð íå âûêëþ÷ýííå.

Êàøòî¢íûì âûäàííå ðîá³öü ³ äàäàòàê ó ³ì, äçå çìåø÷àíû ïåñí³ íà âåðøû À. Êîðíåâà. Òóò æà çìåø÷àíû ³ íîòû (ìóçûêà ²âàíà Àñîñà). Ó ÿê³ì ðàçäçåëå ðàìàíà çàõîäç³ööà ïî¢íû ïàýòû÷íû òýêñò, ïàäàâàåööà çâåðõó íîòíàãà çàï³ñó.

Ïàäñóìî¢âàþ÷û ñêàçàíàå ïðà ðàìàí À. Êîðíåâà ìîæíà âåðäûêòàì: "¨í - ó òàëåíöå, òàëåíò - ó ³ì".

²ÿø÷ý. Êí³ãà àäêðûâàåööà äçâþìÿ íàâÿë³ê³ì³, àëå çìÿñòî¢íûì³, à¢òàðûòýòíûì³ ïðàäìîâàì³ Ñâÿòëàíû Áåðàçíþê ³ Ðà³ñû Ðàìàí÷óê. ßíû ïàâÿë³÷âàþöü êàÿô³öûåíò êàðûñíàãà äçåÿííÿ òâîðà.

À âûäàäçåíà êí³ãà âà ¢ñòàíîâå àäóêàöû³ "Áàðàíàâ³öê³ äçÿðæà¢íû ¢í³âåðñ³òýò" àá'¸ìàì âûäàííÿ 10,30 óì. äðóê. àðê. - 210 ñòàð. Òûðàæ - 100 ýêç. Âûäàííå àæûöö¸¢ëåíà íà ¢ëàñíûÿ ñðîäê³ à¢òàðà.

Íà ðàçâ³òàííå ïàæàäàåì à¢òàðó ³ ¢ñ³ì, õòî ñïðû÷ûí³¢ñÿ äà âûõàäó ¢ ñâåò âûäàòíàé êí³ã³ "Ìû ç-ïàä Íîâàé Ìûøû" äàáðà íà ¢ñ³õ ïóöÿâ³íàõ æûööÿ. Àñàáë³âà ¢ ñïðàâå ¢çáàãà÷ýííÿ áåëàðóñêàãà ìàñòàöêàãà ñëîâà.

(Ïðàöÿã. Ïà÷àòàê ó ïàïÿðýäí³õ íóìàðàõ.)

ÐÀÇÄÇÅË XIII. ÊÓËÜÒÓÐÀ ÑßÐÝÄÍ ßÂÅ××À

1. *Ðàìàíñê³ ñòûëü (Õ²-Õ²² ñòñò.).*
2. *Å¢ðàïåéñêàÿ ãîòûêà XII-XIII ñòñò.*
3. *Óïëû¢ àñíî¢íûõ ðýë³ã³é íà ¢æ ûâàííå æ û ³ íàïîÿ¢.*
4. *Àäçåííå å¢ðàïåéöà¢.*
5. *Ø òîäç¸ííàå æ ûöö¸ å¢ðàïåéöà¢.*
6. *Ñ³ñòýìà àäóêàöû³ ³ ðàçâ³öö¸ íàâóê³.*

Àëåã Òðóñà¢

Ã³ñòîðûÿ ñÿðýäíÿâå÷íàé Å¢ðîïû (V - XV ñòàãîääç³)

1. Ðàìàíñê³ ñòûëü (Õ²-Õ²² ñòñò.)

Ðàìàíñê³ ñòûëü ÿê ñòûëü çàõîäíåå¢ðàïåéñêàãà ìàñòàöòâà (êàëÿ 950-1250 ãã.) ïðûéøî¢ íà çìåíó êàðàë³íãñêàìó ìàñòàöòâó. Ñïà÷àòêó ãýòà áûëà òýðûòîðûÿ ïà¢íî÷íàé ²òàë³³, Ôðàíöû³ ³ Çàõîäíÿé Ãåðìàí³³. Ïàçíåé ãýòû ñòûëü ðàñïà¢ñþäç³¢ñÿ ³ íà ³íøûÿ å¢ðàïåéñê³ÿ êðà³íû ³ íàâàò äàéøî¢ äà êðà³í Óñõîäíÿé Å¢ðîïû. Ãðóíòàì ãýòàãà ñòûëþ áûë³ àíòû÷íûÿ, â³çàíòûéñê³ÿ, ìóñóëüìàíñê³ÿ ³ ôðàíöóçñê³ÿ êóëüòóðíûÿ òðàäûöû³. Ó Áåëàðóñ³ ðàìàíñê³ ñòûëü ïðàí³êà¢ ïðàç êàíòàêòû ç Ïîëüø÷àé ³ Ãàë³öêà-Âàëûíñê³ì êíÿñòâàì. Íàçâà ãýòàãà ñòûëþ ïàõîäç³öü àä ëàö³íñêàãà ñëîâà *Rîmà* - Ðûì, áî àáðûñû ðàìàíñê³õ ïîìí³êà¢ àï³éë³àñòâà íàãàäâàë³ àíòû÷íûÿ ðûìñê³ÿ áóäûíê³. Ðàìàíñê³ÿ áóäûíê³ ìåë³ òî¢ñòûÿ ìóðû, âóçê³ÿ âîêíû ³ áàç³ë³êàëüíóþ ïëàí³ðî¢êó.

Áàç³ë³ê³ ðàìàíñêàé ýïîõ³ ìåë³ ïà¢öûðêóëüíûÿ àëòà÷íûÿ ñêëÿïåíí³, öÿæàð ÿê³õ ïåðàõîäç³¢ íà ñöåíû. ×àñàì ãýòûÿ ñöåíû ¢ìàöî¢âàë³ñÿ ñëóïàì³-êîíòðôîðñàì³. Ãàëî¢íû ¢âàõîä õðàìà (ïàðòàë) çíàõîäç³¢ñÿ ¢ çàõîäíÿé ñöÿíå õðàìà, à íàñóïðàöü ÿãî áû¢ àëòàð. Àä ðàííåõðûñö³ÿíñêàé áàç³ë³ê³ ðàìàíñê³ õðàì çàïàçû÷û¢ òàê³ÿ ýëåìåíòû äÿêîðó, ÿê ìàçà³êó (²òàë³ÿ) ³ íàñöåííû æûâàï³ñ (Ãåðìàí³ÿ ³ Ôðàíöûÿ). Ñàìûÿ ýëåãàíòíûÿ ðàìàíñê³ÿ áóäûíê³ çíàõîäç³ë³ñÿ ¢ ²òàë³³. Ãýòà, íàïðûêëàä, êàïë³öà, ñàáîð ³ "ïàäàþ÷àÿ" âåæà ¢ ãîðàäçå Ï³çå. Àñíî¢íûì çàêàç÷ûêàì ³ àïåêóíîì ðàìàíñêàãà ñòûëþ ñòàëà êàòàë³öêàÿ öàðêâà, àñàáë³âà øìàòë³ê³ÿ ìàíàñê³ÿ îðäýíû. Íàéëåïøûÿ áóäà¢í³ê³, ìóëÿðû, äîéë³äû, ðýç÷ûê³ ïà êàìåí³, ñêóëüïòàðû, ïàçàëîò÷ûê³ ³ ïåðàï³ñ÷ûê³ êí³ã áûë³ ìàíàõàì³. Òîëüê³ ¢ XI ñò. ç'ÿâ³ë³ñÿ ãàðàäñê³ÿ ñâåöê³ÿ âàíäðî¢íûÿ áóäà¢í³÷ûÿ àðöåë³, à çàêàç÷ûêàì³ ¢³õ íàé÷àñöåé áûëà öàðêâà. Ìóðàâàíûÿ áóäûíê³ êëÿøòàðà¢ áóäàâàë³ñÿ ¢ àñíî¢íûì ó âÿñêîâîé ìÿñöîâàñö³, ïàðàâàæíà íà ¢çãîðêàõ êàëÿ ðàê³. ßíû ïàíàâàë³ íàä âàêîë³öàé ³ áûë³ áà÷íûÿ çäàë¸ê. Àäíûì ç òàê³õ êîìïëåêñà¢ áûëî çíàìåò³òàå àáàöòâà Êëþí³. Äðóã³ì â³äàì ðàìàíñêàãà áóäûíêà áû¢ ìóðàâàíû ðûöàðñê³ çàìàê ç âûñîêàé âåæàé (äàíæîíàì), ÿê³ áû¢ äîáðà ¢ï³ñàíû ¢ ïðûðîäíû ðýëüåô. Óñå áóäûíê³ áóäàâàë³ñÿ ç äîáðà àïðàöàâàíûõ êàìåííûõ áëîêà¢.

Ïðû àçäàáëåíí³ õðàìà¢ âûêàðûñòî¢âàë³ *â³òðàæû*. ßíû ¢ñòà¢ëÿë³ñÿ àáî ¢ çâû÷àéíûÿ âàêîííûÿ ïðà¸ìû, àáî ¢ êðóãëûÿ àêíî - ðóæó, ÿêîå çíàõîäç³ëàñÿ íàä ãàëî¢íûì ïàðòàëàì. Ó àñíîâå êàíñòðóêöû³ ðàìàíñêàãà õðàìà áûë³ ìàãóòíûÿ òî¢ñòûÿ ìóðû, ÿê³ÿ ïàäòðûìë³âàë³ñÿ àðêàì³ ³ ñëóïàì³, à òàêñàìà ³íøûì³ àðõ³òýêòóðíûì³ äýòàëÿì³, øòî âûêîíâàë³ àïîðíûÿ ôóíêöû³. Äçåëÿ áîëüøàé òðûâàëàñö³ áóäûíêà äàéë³äû ïàâÿë³÷âàë³ òà¢ø÷ûíþ ³ ìîö ìóðî¢: ìåíàâ³òà íà ³õ êàíöýíòðàâàëàñÿ àñíî¢íàÿ ¢âàãà. Óíóòðû íåêàòîðûõ ðàìàíñê³õ õðàìà¢ áóäàâàë³ñÿ ïàäçåìíûÿ ïàìÿøêàíí³ "êðûïòû", ÿê³ÿ ¢ÿ¢ëÿë³ ñàáîþ êàïë³öó ïàä àëòàðíàé ÷àñòêàé õðàìà. Òàì çíàõîäç³ë³ñÿ ïàõàâàíí³ ñâÿòûõ ïàêóòí³êà¢ ³ ñâåöê³õ ìàãíàòà¢, ó òûì ë³êó ³ êàðàë¸¢.

Ó ðàìàíñê³ì ñòûë³ âûêîíâàë³ñÿ òâîðû æûâàï³ñó ³ ñêóëüïòóðû. Àñíî¢íàÿ òýìà ðàìàíñêàãà ìàñòàöòâà - ðýë³ã³éíàÿ. Ìàëþíê³ ³ë³ñòðàâàë³ á³áëåéíûÿ ñþæýòû ³ àïàâÿäàë³ âûÿâû ²ñóñà Õðûñòà. Àñíî¢íû â³ä ðàìàíñêàé ñêóëüïòóðû - ãýòà ðýëüåô (ðàçüáà ïà êàìåí³). Àñíî¢íûì â³äàì æûâàï³ñó áûëà ôðýñêà.

Ðàìàíñêàå ìàñòàöòâà íà ¢ñõîäíåñëàâÿíñê³õ çåìëÿõ. Íàïðûêàíöû XI ñò. ìåíñê³ êíÿçü *Ãëåá Óñÿñëàâ³÷* âûðàøû¢ çáóäàâàöü ïåðøû ìóðàâàíû õðàì ó Ìåíñêó. Ïàêîëüê³ ¸í íå âåëüì³ ñÿáðàâà¢ ç Ê³åâàì ³ íàâàò Ïîëàöêàì, ÿìó äàâÿëîñÿ çàïðàñ³öü áóäà¢í³êî¢ íå ç ãýòûõ ãàðàäî¢, à ç Ïîëüø÷û. Çàìåæíûÿ ìàéñòðû ïà÷àë³ áóäàâàöü íà ãàðàäñê³ì äçÿäç³íöû íåâÿë³ê³ êðûæîâà-êóïàëüíû õðàì ç òðûìà àïñ³äàì³ ³ ÷àòûðìà ¢íóòðàíûì³ ñëóïàì³. Ñöåíû õðàìà òà¢ø÷ûí¸é 1,5 ì áûë³ çðîáëåíû ç àá÷àñàíûõ êàìÿí¸¢ íà âûøûíþ áîëüø çà 1 ì. Àäíàê áóäî¢ëÿ íå áûëà ñêîí÷àíà, ³ Ìåíñê ÿø÷ý äî¢ã³ ÷àñ çàñòàâà¢ñÿ áåç ìóðàâàíàãà õðàìà. Âàðîæûÿ äàíîñ³íû ç Ê³åâàì áûë³ ³ ¢ êíÿçÿ íåâÿë³êàãà Ïåðàìûøëüñêàãà êíÿñòâà *Âàëîäàðà*. ¨í òàêñàìà çâÿðíó¢ñÿ äà ïîëüñê³õ ìàéñòðî¢, ÿê³ÿ êàëÿ 1119 ãîäà ïàáóäàâàë³ ¢ ãîðàäçå Ïåðàìûøë³ öàðêâó *²àíà Õðûñö³öåëÿ*. Ïàçíåé, ó 40-ÿ ãã. XII ñò., ó ãîðàäçå Ãàë³÷û ¢çí³êëà öýëàÿ àðõ³òýêòóðíàÿ øêîëà, çàñíàâàíàÿ íà ðàìàíñêàé áóäà¢í³÷àé òðàäûöû³. Òàê, ãàëî¢íû õðàì, Ãàë³÷à, *Óñïåíñê³ ñàáîð*, áû¢ àçäîáëåíû êàìåííàé ðàçüáîé àíòðàïàìîðôíàãà ³ çààìîðôíàãà õàðàêòàðó. Àêðàìÿ êðûæîâà-êóïàëüíûõ õðàìà¢, ó âàêîë³öàõ Ãàë³÷à áóäàâàë³ñÿ õðàìû öýíòðû÷íàãà òûïó - ðàòîíäû (êðóãëûÿ ¢ ïëàíå) ³ *êâàäðûôîë³³* (÷àòûðîõïÿë¸ñòêàâûÿ ¢ ïëàíå). Ïàäîáíûÿ õðàìû ³ñíàâàë³ ¢ Âåíãðû³, ñóñåäíÿé êðà³íå Ãàë³öêàé äçÿðæàâû.

Ó 40-ÿ ãã. XII ñò. ðàìàíñê³ÿ áóäà¢í³÷ûÿ òðàäûöû³ ç'ÿ¢ëÿþööà ¢ ïà¢íî÷íà-¢ñõîäí³õ ñëàâÿíñê³õ êíÿñòâàõ. Êíÿçü Þðûé Äà¢ãàðóê³, ÿê³ âàðàãàâà¢ ç Ê³åâàì, çàïðàñ³¢ ó ñâà¸ êíÿñòâà ãàë³öê³õ ìàéñòðî¢. ßíû çáóäàâàë³ ñàáîð ó ãîðàäçå Ïåðàÿñëà¢ë³-Çàëåñê³ì ³ *öàðêâó Áàðûñà ³ Ãëåáà* ¢ âàêîë³öàõ Ñóçäàëÿ. Ïàáóäîâû âûêàíàíû ¢ öóäî¢íàé áåëàêàìåííàé òýõí³öû ç ðàçíûì³ äýòàëÿì³. Íàñòóïíû êíÿçü, Àíäðýé Áàãàëþáñê³, ó äàäàòàê äà ìÿñöîâûõ áóäà¢í³êî¢ çàïðàñ³¢ ³ìïåðàòàðà Ôðûäðûõà Áàðáàðîñó äàñëàöü ðàìàíñê³õ äîéë³äà¢, ³ ÿíû ïðûåõàë³ âà ¡ëàäç³ì³ð àæíî ç Ïà¢äí¸âàé Ãåðìàí³³ àáî ç Ïà¢íî÷íàé ²òàë³³. Òàê ó 60-ÿ ãã. XII ñò. âà ¡ëàäç³ì³ðà-Ñóçäàëüñêàé çÿìë³ ñêëàëàñÿ ¢í³êàëüíàÿ áóäà¢í³÷àÿ àðãàí³çàöûÿ, ó ÿêîé ðàçàì ïðàöàâàë³ çàõîäíåå¢ðàïåéñê³ÿ, ãàë³öê³ÿ ³ ìÿñöîâûÿ ìàéñòðû.

2. Å¢ðàïåéñêàÿ ãîòûêà XII-XIII ñòñò.

Ãîòûêà - ìàñòàöê³ ñòûëü, õàðàêòýðíû äëÿ Çàõîäíÿé, Öýíòðàëüíàé ³ ÷àñòêîâà ¡ñõîäíÿé Å¢ðîïû Õ²²-ÕV² ñòñò. ¨í çíàéøî¢ óâàñàáëåííå ¢ ìíîã³õ ñôåðàõ òàãà÷àñíàãà êóëüòóðíàãà æûööÿ ³, ó ïåðøóþ ÷àðãó, ó àðõ³òýêòóðû ³ âûÿ¢ëåí÷ûì ìàñòàöòâå. Ãàòû÷íàå ìàñòàöòâà àäëþñòðàâàëà øýðàã çìåí òàãà÷àñíàãà å¢ðàïåéñêàãà ãðàìàäñòâà: áóéíû ðîñò ³ ýêàíàì³÷íóþ ìîö ãàðàäî¢, ³õ öÿãó äà íåçàëåæíàñö³, óçí³êíåííå öýíòðàë³çàâàíûõ äçÿðæà¢, âûñîê³ ¢çðîâåíü áóäà¢í³÷àé òýõí³ê³ ³ ðàì¸ñòâà¢. Àñíî¢íûì ýëåìåíòàì ãàòû÷íàé êàíñòðóêöû³ áû¢ *êàðêàñ ç êàìåíþ*, ÿê³ ïàçáà¢ëÿ¢ ïàáóäîâó ãðóâàñòêàñö³ çáóäàâàííÿ¢ ðàìàíñêàãà ñòûëþ. Ðàçàì ç òûì øìàò ÿê³ÿ áóäûíê³, øòî áóäàâàë³ñÿ íà ïðàöÿãó äî¢ãàãà ÷àñó, ñïàëó÷àë³ ¢ ñàáå ðûñû ðàìàíñêàãà ñòûëþ ³ ãîòûê³ - ÿê, íàïðûêëàä, çíàêàì³òû *Äîìñê³ ñàáîð ó Ðûçå*.

Òâîðöû ãîòûê³ çðàá³ë³ ñàïðà¢äíóþ ðýâàëþöûþ ¢ òàãà÷àñíàé àðõ³òýêòóðû, íàñòîëüê³ ¢äàñêàíàë³¢øû àïîðíóþ ñ³ñòýìó áóäûíêà, øòî ÿíà àòðûìàëà ïî¢íóþ ñàìàñòîéíàñöü. Öÿæàð ³ ðàñïîð ñêëÿïåííÿ ïðàç âîíêàâûÿ ïà¢àðê³-àðêáóòàíû ïåðàäàâàë³ñÿ íà ñïåöûÿëüíûÿ àïîðíûÿ (÷àñòà øìàòñòóïåííûÿ) ñëóïû-êîíòðôîðñû. Ãàòû÷íûÿ ñàáîðû áûë³ âåëüì³ âûñîê³ÿ ³ ìåë³ äîáðàå àñâÿòëåííå, äçÿêóþ÷û âÿë³ê³ì ³ âûöÿãíóòûì óãîðó ñï³÷àñòûì âîêíàì.

Êàë³ âûøûíÿ ñÿðýäíÿãà íåôà àäíàãî ç ñàìûõ ïåðøûõ ïîìí³êà¢ ãîòûê³ - *Ñàáîðà Ïàðûæñêàé Áîæàé* ìàö³ - áûëà 35 ì, òî ¢ *Ðýéìñê³ì ñàáîðû* ÿíà äàñÿãíóëà 38 ì, à ¢ *Àì'åíñê³ì* - 42 ì. Óñå ¢íóòðàíûÿ, ñëóïû ãàòû÷íûõ õðàìà¢ ó âûãëÿäçå ïó÷êà òîíê³õ êàëîí óâåðñå ïåðàõîäç³ë³ ¢ ñï³÷àñòûÿ àðê³ íÿñó÷ûõ ðýáðà¢ (*íÿðâþðà¢*) âåëüì³ òîíêàãà êðûæîâàãà ñêëÿïåííÿ.

Óçí³êøû ¢ Ôðàíöû³, ãàòû÷íû ñòûëü ðàñïà¢ñþäç³¢ñÿ ³ íà ³íøûÿ å¢ðàïåéñê³ÿ êðà³íû, àñàáë³âàãà ðîñêâ³òó äàñÿãíó¢øû ¢ Ãåðìàí³³ ³ Ñêàíäûíàâ³³. Ó XVIII ñò. ãàòû÷íàå ìàñòàöòâà ðàçãëÿäàëàñÿ ¢æî ÿê ïðûì³òû¢íàå, "âàðâàðñêàå" ³ ïðîö³ïàñòà¢ëÿëàñÿ ³òàëüÿíñêàìó ðýíåñàíñó. Òîëüê³ ¢ XIX ñò. âó÷îíûÿ ³ ìàñòàöòâàçíà¢öû öàëêàì ïåðàãëåäçåë³ ñòà¢ëåííå äà ÿãî, áî ãîòûêà áûëà ñàïðà¢äíàé ðàí³öàé å¢ðàïåéñêàé öûâ³ë³çàöû³, ïðàäâåñíåì ³ àñíîâàé ïàçíåéøàãà ðýíåñàíñó.

(Ïðàöÿã ó íàñò. íóìàðû.)

Ñàáîð Ïàðûæñêàé Áîæàé ìàö³. Çàõîäí³ ôàñàä (äðóãàÿ ïàëîâà Õ²²-ÕØ ñòñò.)

Äîìñê³ ñàáîð ó Ðûçå (ïàñëÿ 1211 ã.)

Àáàöòâà Êëþí³ (1157 ã.). Ðýêàíñòðóêöûÿ Ê. Êîíàíà

Ñàáîð ó Ðýéìñå. Çàõîäí³ ôàñàä (ïà÷àòàê Õ²²² - ÕV ñòñò.)

ß¢ãåí Ãó÷îê

Ì³æ Øýêñï³ðàì ³ Áàéðàíàì

ßíêà Êóïàëà

* * *

Íå ðûçìàíí¸ ïðûéøî¢ ÿ öûðàâàöü,
À ðâàöü ÿãî
¡ ø÷ýíò³ áåç àãëÿäê³.

* * *

Ñëî¢ áåëàðóñê³õ - ïðîöüìà,
Äóø áåëàðóñê³õ - áåçäàíü!..
À ÿê çëó÷ûöü ³õ, ÿê ñóëàäç³öü?

* * *

Ïàýò ¸ñöü ïåðøàÿ ïðàòàë³íà,
À äàëåé áóäçå øòî -
Âÿäîìà òîëüê³ Òâîðöó.

* * *

ßê ³õ íàáë³ç³öü, ÿê ç'ÿäíàöü ó àäíî -
Ïàýòà äàëÿãëÿä
² äàëÿãëÿä íàðîäà?

* * *

Êîæíû ðàäîê Êóïàëû,
ßê ³ ëþáîãà ïàýòà,
Ñÿðîä ëþäó çàäàáû÷ó øóêàå.

* * *

² ðîäíàå çÿìë³ ìàòû¢,
Êàë³ íÿìà ¢³ì áóêâ¢ íåáà,
Íå çäîëüíû äóøû ¢çäûìàöü!

* * *

Äçâÿðýé ó ñâåò øûðîê³ ¢ íàñ íÿìà.
Øòî ìàåì - ãýòà òîëüê³ äçâåðöû,
Ó ÿê³ÿ ³ ãàëàâà íå ëåçå.

* * *

Òàêóþ äóøó ìåöü - öÿæàð:
Òû ãðýåø-âûãàðàåø, à ÿíû
² áë³çêà ïàäûéñö³ íå õî÷óöü.

* * *

Ìàã÷ûìà á, ³ ìåë³ ö³êàâàñöü
äà âåðøà¢ òâà³õ,
Êàë³ á ïàðàñ³¢ñÿ
Òû ³ì³.

* * *

Àä ñâÿäîìàñö³ àä àãëóøàíàé,
Áû ãàðîõ àä ñöÿíû,
Àäëÿòàþöü ñëîâû ïàýòà.

* * *

Ãàðûöü ìà¸ ñýðöû, äû ñòû íå äóøà
Àä ãýòàãà ëþäó
² ÿãî íàâàêîëëÿ.

* * *

Ö³ âåðø ó øòî òû çàãàðí³,
Ö³ ¢ âåðø øòî çàõ³í³...
Î, òóò ïàýç³ÿ íå ïðîéäçå.

* * *

Íàä ÷ûì òîëüê³ äóøó ñâàþ ïàýò
Íå ðàçá³âà¢, íå ¢êðûæî¢âà¢,
Äû ¢ñ¸ ãýòà ÷àñòà äàðýìíà.

* * *

ßêàÿ ãðóêàòíÿ ¢ ìà¸é äóøû...
À íà çÿìë³ ìà¸é -
Äûê ñóìíàå çàö³øøà.

* * *

Ëóõòîé, äðàáÿçîé, áÿçãëóçäç³òàé
Çàòàâàðàíû íàøû äóøû...
² òàìó íå¢ïðàäûõ òóò ïàýòó.

* * *

Íÿìà¢³õ ìóæíàñö³
Ñàáðàööà
Íàâàò ó íàòî¢ï.

* * *

Ìû ¢ñ¸ íîñ³ì, óñ¸ äàíîøâàåì
² í³ÿê íå äàíîñ³ì
Ëàõìàíû íÿãåãëàãà ë¸ñó ñâàéãî.

* * *

À ¢ äàäàòàê ÿø÷ý ³ ñòðàõ
Àïûíóööà ¢ çàñöåíêàõ
² êàòàâàëüíÿõ.

* * *

ß ê³äà¢ ñëîâû ³ì -
Í³áû âûðàòàâàëüíûÿ êðóã³,
²¢ñ¸ æ ÿíû ïÿòë¸þ äëÿ ïàýòà ñòàë³.

* * *

×àãî íå õàïàå íàòî¢ïó,
Êàá ãîäíûì íàðîäàì çðàá³ööà?
Ïàýç³³ ïàýòà.

* * *

Äà Ñëîâà òðýáà äàðàñö³
Ïàýòó
² íàðîäó.

* * *

Í³áûòà êðû í³öû
ïðàç òî¢ø÷ó çÿìíóþ,
Öÿæêà ïàýòó ïðàá³ööà äà Òâîðöû
Ïðàç ãóø÷ó íàðîäà.

* * *

Íàä òðóñë³âà-çàá³òûì íàðîäàì
² âåðø ïðàëÿö³öü
Óõàëàñòóþ.

* * *

À ñóñåäç³? À øòî ñóñåäç³!
Àä ³õ "äàïàìîãà" -
Õóò÷ýé ó ìàã³ëó ñûéñö³.

* * *

À ñóñåäç³? Çàõàä ³ ¡ñõîä
Öÿãàì ñòàãîäçÿ¢
ïåðàòâàðàë³ ãýòû íàðîä
Ó ìà¢ê³âû, ïàêîðë³âû ñòàòàê.

* * *

À ñóñåäçÿì çà¢ñ¸äû
Ðóïë³âà äàïàìàãàë³
Ñâàå òûóë³âàíûÿ çðàäç³öû.

* * *

Àõ, óëàäà ñóñåäçÿ¢...
Êàë³ óæî ñûéäçå ÿíà
Ç íàøàé çÿìë³ ø ìàòïàêóòíàé?!.

* * *

² íàøó ìîâó
Ïàê³íóöü ¢ ñïàêî³
Ó âåë³÷û ÿå íåñóìííàé.

* * *

² ¢ ðàäàâàñö³, ³ ¢ òóçå
ß âåðøû ñâàå àäêîëâà¢
Íÿçìåííà äà ë¸ñó ñâàéãî.

* * *

×àìó ¢ ìàëåíñòâå ÿ
ßê³ì ÷àðîòàì íå çãàäàý¢
²ë¸ãêì äûìàì íå ïàéøî¢ ïðàç êîì³í?!.

* * *

Òóò ³ çí³ø÷ûöü óëàñíàþ âîëÿé ñÿáå,
Ïàíÿâîëåíàãà,
Íå äàçâîëÿöü òàáå, íå äàäóöü.

* * *

Êóïàëà æàäà¢, êàá íàðîä ÿãî
Íå í³ö, íå ö³øêîì, íå çàïëþø÷àíà
Æû¢.

* * *

Íàðàäç³ñÿ Êóïàëà ¢ Àíãë³³,
Áû¢ áû ¸í ì³æ
Øýêñï³ðàì ³ Áàéðàíàì.

* * *

Äç³âàê ïàýò...
Ïðû÷ûì òóò ëþäç³?
Äà òâîðöû áîëüø çâÿðòàéñÿ òû.

Ïàõîäæàííå ëþäçåé ïà-áåëàðóñêó

Ýòûÿëàã³÷íûÿ ëåãåíäû, ïàäàíí³, ì³ôû ÿø÷ý íåäàñòàòêîâà ðàçãëåäæàíû, äàñëåäàâàíû áåëàðóñêàé ôàëüêëàðûñòûêàé. Ñïðàâà ¢ òûì, øòî íàðîäíûÿ ¢ÿ¢ëåíí³ ïðà ïàõîäæàííå Ñóñâåòó, ÷àëàâåêà, æûâ¸ëüíàãà ³ ðàñë³ííàãà ñâåòó çâÿçàíû ³ ç á³áëåéñêàé, ³ ç àïàêðûô³÷íàé êàñìàãîí³ÿé. À âÿäîìà, øòî ¢ñÿêàå ïðàÿ¢ëåííå "ðýë³ã³éíàñö³" íå â³òàëàñÿ ñàâåöêàé ³äýàëîã³ÿé. Òðýáà òîëüê³ øêàäàâàöü àá òûì, êîëüê³ âûäàòíûõ ôàëüêëîðíûõ òýêñòà¢, ÿê³ÿ ðàñêðûâàë³ ñâåòàïîãëÿä íàøûõ ëþäçåé, áà÷àííå ³ì³ ñâàéãî ìåñöà ¢ êîñìàñå, àäûøë³ ¢ íÿáûò ðàçàì ç ³õ íîñüá³òàì³. Ïðà¢äà, àïîøí³ì ÷àñàì ³äçå ³íòýíñ³¢íû, ñ³ñòýìíû àíàë³ç íàðîäíàé ì³ôàòâîð÷àñö³. Íå ñòàíåì ïåðàë³÷âàöü óñå âûäàíí³, àäçíà÷ûì òîëüê³ íàéãðóíòî¢íû "Ìèôîëîãè÷åñêèé ñëîâàðü", ÿê³ ïàáà÷û¢ ñâåò ó Ìàñêâå ¢ 1991 ã. ïàä àãóëüíàé ðýäàêöûÿé Å. Ì. Ìåëÿö³íñêàãà. Ó ³ì íàäçâû÷àé ñ³ñòýìíà ³ ïàñëÿäî¢íà âûêëàäçåíû ì³ôû íå òîëüê³ ñëàâÿíñê³õ, àëå ³ íàðîäà¢ óñÿãî ñâåòó.

Ïðàãëÿäâàþ÷û ¢ëàñíû àðõ³¢, ÿ íàòðàï³¢ íà ýòûÿëàã³÷íóþ ëåãåíäó, çàï³ñàíóþ ¢ 1974 ã àä Ìàðôû Çàõàðà¢íû Ø÷óðêî, 1907 ã íàðàäæýííÿ, æûõàðê³ â.Çàïîëëå ²âàöýâ³÷êàãà ðà¸íà Áåðàñöåéñêàé âîáëàñö³. ßå àíòðàïàãàí³÷íû çìåñò âûìóñ³¢ ìÿíå çâÿðíóööà äà âûøýéíàçâàíàãà âûäàííÿ, êàá äàâåäàööà, ö³ ñóñòðàêàåööà ïàäîáíû ñþæýò ó ³íøûõ íàðîäà¢. ßê í³ äç³¢íà, àëå ì³ôà ç òàê³ì ñþæýòàì ó ñëî¢í³êó ÿ íå çíàéøî¢. Âîñü òýêñò "íàøàãà" ì³ôà, "íàøàé" ýòûÿëàã³÷íàé ëåãåíäû ïðà ïàõîäæàííå ÷àëàâåêà.

"×àìó íà Çÿìë³ äîáðûÿ ³ ¢ñÿê³ÿ ëþäç³ æûâóöü.

Äà¢íåé Àäàì æû¢ àäç³í. Áîã ðàáðûíó âûíÿ¢ ó Àäàìà, ³ ¢ Àäàìà ñòàëà æîíêà. Õàäç³ë³ ÿíû ãîëûÿ, àëå ïàñëÿ ñòàë³ ñîðàì ìåöü ³ ïà÷àë³ àäçåæó øóêàöü. Âûãàäàâàë³ ÿíû ñåì ñûíî¢ ³ äà÷êó. ² êîæíû ñûí õàöå¢ ç ¸þ àæàí³ööà. Òàäû Àäàì êàæà, êàá ÿíû çëÿï³ë³ ïà ãàðø÷ý÷êó. Çëÿï³ë³ ñûíû, àáïàë³ë³ ³ ïðûíÿñë³ áàöüêó. Àäàì ó ïåðøû ãàðø÷ý÷îê ïàñàäç³¢ äà÷êó, ó äðóã³ - âÿäçüìåäç³öó, ó òðýö³ - àâå÷êó, ó ÷àöâ¸ðòû - êóðûöó, ó ïÿòû - ãóñü, ó øîñòû - êà÷êó ³ ¢ ñ¸ìû ãàðø÷ý÷îê - çìÿþ. Ïðûéøë³ ñûíû, ³ êîæíû ¢çÿ¢ ñâîé ãàðø÷ý÷îê, à ¢ ãàðø÷ý÷êó áûëà êîæíàìó æîíêà. Õòî ¢çÿ¢ ñàáå çà æîíêó äà÷êó, òî àä ³õ ïàéøë³ äîáðûÿ ³ ñïðàâÿäë³âûÿ ëþäç³. Ó êàãî çà æîíêó ñòàëà âÿäçüìåäç³öà, òî ëþäç³ àä ³õ ñóðîâûÿ, ìà¢ê³ë³âûÿ. Áóðêíå ñëîâà ³ ìà¢÷ûöü. Ó êàãî êóðûöà æîíêà - í³÷îãà íå ìåë³ ¢ ãàñïàäàðöû. Íå çá³ðàå, à ðàçãðàáàå. À êàë³ çðîá³öü øòî, òî ¢ñ³ì ïàõâàë³ööà. Ó êàãî àâå÷êà, òûÿ ëþäç³ ñïàêîéíûÿ, ðàçâàæë³âûÿ, öÿðïë³âûÿ. Ó ÿêîãà ñûíà æîíêàé áûëà êà÷êà - ãýòûÿ ëþäç³ âûéøë³ ðàáî÷ûÿ, çàìîæíûÿ, æûë³ ¢ äàñòàòêó, áî ¢ñ¸ äà ãîðáû ³ äà ãîðáû çá³ðàë³. ßíû ìîãóöü æûöü àäíû ³ íà áàëîö³, ³ ¢ ïîë³, ³ ¢ñþäû ¢ñ¸ ìåöü ìóöü. Ç ãóñ³ ëþäç³ áûë³ âÿñ¸ëûÿ, çà¢ñ¸äû ðàãî÷óöü. Íàéãîðøûÿ ëþäç³ áûë³ ñà çìÿ³: íà àäíûõ ïàäêóñàõ äû àáãàâîðàõ æûë³, ìóöåëüñòâ³. Õî÷à ¢ñÿê ïàñâàðûöü ëþäçåé. ² áóäçå òîì, òî òàì ÿçûêîì ìàëîöü. Âîñü ÷àìó íà Çÿìë³ äîáðûÿ ³ ¢ñÿê³ÿ ëþäç³ æûâóöü."

Òýêñò à¢òýíòû÷íû, ó ³ì çàõàâàíû àñàáë³âàñö³ ìÿñöîâàãà ìà¢ëåííÿ, õàðàêòýðíàãà äëÿ áàðàíàâ³öêà-ãàðàäçåíñê³õ ãàâîðàê. ² çíî¢ æà, êàá óïý¢í³ööà ¢ àðûã³íàëüíàñö³ ì³ôà, ìû ¢âàæë³âà ïðàãëåäçåë³ êí³ã³, ÿê³ÿ äàâàë³ êë³ñ³ô³êàöûþ ñþæýòà¢, ïàçíà÷àë³ ìàòûâà¢. Ãýòà íàñòóïíûÿ äàñëåäàâàíí³: "Óêàçàòåëü ñþæåòîâ ðóññêèõ áûëè÷åê è áûâàëüùèí î ìèôîëîãè÷åñêèõ ïåðñîíàæàõ" Ñ. Àéâàçÿíà; "Ñó÷àñíàå áûòàâàííå íàðîäíàé íÿêàçêàâàé ïðîçû: àñïåêòû íàðàòûâà ³ äûñêóðñà. Ôàëüêëàðûñòû÷íûÿ äàñëåäàâàíí³. Êàíòýêñò, òûïàëîã³ÿ, ñóâÿç³" À. Áîãàíåâàé; "Áûëè÷êè è äåìîíîëîãè÷åñêèå ïîâåðüÿ (Æèâàÿ ñòàðèíà)" Ë. Â³íàãðàäàâàé; "Íàðîäíàÿ Áèáëèÿ: âîñòî÷íîñëàâÿíñêèå ýòèîëîãè÷åñêèå ëåãåíäû", ñêëàäçåíàÿ Â. Áÿëîâàé; "Ëåãåíäû" ³ "Íàðîäíîå ïðàâîñëàâèå" À. Ïàí÷àíê³; "Ñêàçêà è áûëè÷êà (Ìèôîëîãè÷åñêèé ïåðñîíàæ â ñèñòåìå æàíðà)" ². Ðàçóìàâàé; "Ñðàâíèòåëüíûé óêàçàòåëü ñþæåòîâ. Âîñòî÷íîñëàâÿíñêàÿ ñêàçêà"; øìàòòîìíàå âûäàííå "Òðàäûöûéíàÿ ìàñòàöêàÿ êóëüòóðà áåëàðóñà¢"; "Íàðûñû ã³ñòîðû³ êóëüòóðû Áåëàðóñ³" ò. 3. "Êóëüòóðà ñÿëà XIV - ïà÷àòêó XX ñò." Êí³ãà 2." Äóõî¢íàÿ êóëüòóðà" äû ³íø.

Çâåðíåìñÿ äà òýêñòó ì³ôà. Âÿäîìà, øòî ïåðøûÿ àäç³íàööàöü ðàçäçåëà¢ Êí³ã³ Áûööÿ Ñòàðîãà Çàïàâåòó ðàñêàçâàþöü ïðà ïà÷àòàê ñâåòàáóäîâû ³ ÷àëàâå÷àé ã³ñòîðû³. Íàø Ñóñâåò ³ ¢ñ¸, øòî ¢ ³ì: ñîíöà, ìåñÿö, çÿìëÿ ³ âàäà, ïòóøê³, æûâ¸ëû - óñ¸ çäçåéñíåíà ïà âîë³ Áîæàé. À âÿíöîì Áîæàãà òâàðýííÿ ñòà¢ ÷àëàâåê, ïàêë³êàíû äëÿ òàãî, êàá êëàïàö³ööà ïðà ñâà¸ ³ öåøûööà ñóìîâåì ç Áîãàì. Ãýòàãà ÷àëàâåêà çâàë³ Àäàì, à æîíêó ÿãî Åâà. ßå Áîã ñòâàðû¢ ç ðàáðûíû, óçÿòàé ó Àäàìà (Áûöö¸, 2, 21-25). Àäàì íàðàäç³¢ ñûíà Ñ³ôà, à ïàñëÿ, ïðàç äî¢ã³ ïðàìåæàê ÷àñó, ÿø÷ý "ñïàðàäç³¢ ¸í ñûíî¢ ³ äà÷îê" (Áûöö¸, 5, 3-5). Àäçíà÷ûì, øòî ïà÷àòàê "íàøàãà" ì³ôà - ãýòà ñâîåàñàáë³âû ïåðàêàç á³áëåéñêàé ã³ñòîðû³ ïðà ïàõîäæàííå ëþäçåé. À âîñü äàëåé íàç³ðàåööà íîâû, àðûã³íàëüíû ïàâàðîò ó ðàçâ³öö³ ñþæýòó, óæî àäðîçíû àä òýêñòó "Á³áë³³". ²õîöü íà ïà÷àòêó ìû çà¢âàæàåì ìàòû¢ ³íöýñòà, êðîâàçìÿøýííÿ (óñå ñÿì¸ðà ñûíî¢ æàäàþöü óçÿöü çà æîíêó ñâàþ ñÿñòðó, ³ ¢ðýøöå ðýøò áàöüêà æýí³öü àäíàãî ñûíà ç ¸é), òî ïàñëÿ Àäàì æýí³öü ñûíî¢ ç æûâ¸ëàì³, äç³ê³ì³ ³ ñâîéñê³ì³ (ìÿäçâåäç³öà, àâå÷êà), ç ïòóøêàì³ (êóðûöà, êà÷êà, ãóñü) ³ ç ïà¢çóíîì (çìÿÿ). Àä ãýòàãà øëþáó, çãîäíà ç ì³ôàì³, ³ ïàéøë³ ëþäç³ íà çÿìë³. Óñÿê³ÿ - ³ äîáðûÿ, ³ ë³õ³ÿ.

Êàë³ ÷ûòàåì "íàø" òýêñò, íàéïåðø ê³äàþööà ¢ âî÷û àäçíàê³ äàõðûñö³ÿíñêàãà áà÷àííÿ ñâåòó ïðîäêàì³: çí³òàâàííå, çë³öö¸ ÷àëàâåêà ç ïðûðîäàé, ïàêëàíåííå æûâ¸ëàì-òàòýìàì. Íåïàäçåëüíàñöþ, ðîäíàñöþ ëþäçåé ç àá'åêòàì³ æûâîé ³ íåæûâîé ïðûðîäû íàïî¢íåíà ¢ñÿ øìàòâÿêîâàÿ ã³ñòîðûÿ áåëàðóñêàãà ýòíàñó. Óñïîìí³ì àáðàä ïåðàïðàíàííÿ ëþäçåé ó æûâ¸ëó ÷àñ êàëÿäàâàííÿ, íà âÿñåëë³, ìàòûâû æàí³öüáû ç æûâ¸ëàì³ ¢ êàçêàõ, ïàäàíí³, ëåãåíäû ïðà ëþäçåé-âà¢êàëàêà¢ ³íø. ² öÿïåð, óæî íà ñó÷àñíûì â³òêó öûâ³ë³çàöû³, êàë³ ïà íàøàé â³íå ¢ ãîäà ¢ ãîä çí³êàþöü íà Çÿìë³ ðàñë³íû, ïòóøê³ ³ æûâ¸ëû, ö³ íå ãóá³ì, íå òðàö³ì ïðû ãýòûì ³ ìû ñàì³õ ñÿáå?!

Õî÷àööà ñêàçàöü êîëüê³ ñëî¢ ïðà Ìàðôó Çàõàðà¢íó Ø÷óðêî. Íàðàäç³ëàñÿ ÿíà 4 ñàêàâ³êà 1907 ãîäà ¢ â¸ñöû Çàïîëëå öÿïåðàøíÿãà ²âàöýâ³÷êàãà ðà¸íà. Áàöüêà ìå¢ ëàäíû êàâàëàê çÿìë³, ÿê³ ïàòðàáàâà¢ äóæûõ ìóæ÷ûíñê³õ ðóê. À òóò àäíà çà àäíîé íàðàäæàë³ñÿ äçÿ¢÷àòê³. Áàöüêà áû¢ ñòðîã³, ó ñÿëÿíñêàé ïðàöû íå øêàäàâà¢ í³ ñÿáå, í³ äà÷îê. Óñå ÿíû çìàëêó áûë³ ïðû÷ûíàíû âûêîíâàöü íå òîëüê³ æàíî÷óþ, àëå ³ ìóæ÷ûíñêóþ ðàáîòó: ïàëîë³, æàë³ æûòà, ðâàë³ ë¸í, óìåë³ ìàöü êàñ³öü, êëàñö³ ñòàã³, óïðà¢ëÿööà ç êàí¸ì. Ó 1925 ãîäçå Ìàðôà Çàõàðà¢íà âûéøëà çàìóæ çà çàïàëÿíñêàãà õëîïöà. Ïàéøë³ äçåö³. Ó 1939 ãîäçå ìóæà, Ì³õà³ëà ²ëàðû¸íàâ³÷à, çàáðàë³ ¢ ïîëüñêàå âîéñêà, ³ ¸í òðàï³¢ ó ïàëîí. Ïàñëÿ âûçâàëåííÿ ç êàíöëàãåðà äâà ãàäû àäíà¢ëÿ¢ ðàçáóðàíû Ñòàë³íãðàä. Ìàðôà ãàäàâàëà àäíà ç ÷àòûðìà äçåöüì³. Êàá íå ïàìåðö³ ç ãîëàäó, âûêàïàëà ¢ ïîë³ çÿìëÿíêó, äçå õàâàëà êàðîâó, áàþ÷ûñÿ ³ íåìöà¢, ³ ïàðòûçàí. Õóäçåíüêàÿ, êâîëàÿ, çäàâàëàñÿ, äçå òàÿ ³ ñ³ëà ¢ ¸é. Àëå âûñòàÿëà: äàïàìàãë³ âåðà ¢ Áîãà ³ ñÿëÿíñêàÿ öÿðïë³âàñöü. Ïàìåðëà Ìàðôà Çàõàðà¢íà Ø÷óðêî 24 ñàêàâ³êà 1999 ãîäà.

Í³æýé ïðûâîäç³ì ÿø÷ý íåêàëüê³ ýòûÿëàã³÷íûõ ëåãåíäà¢, ì³ôà¢, ç ÿê³õ ïàäàåööà ö³êàâû ì³ ³ âåðòû ìû óðîê³.

"×àìó ïàíû íàçûâàë³ñÿ õàìàì³" (çàï. àä Ìàðôû Çàõàðà¢íû Ø÷óðêî, 1907 ã.í. ó 1974 ãîäçå, â. Çàïîëëå, ²âàöýâ³ö³ ðà¸í).

Ëþäç³ áûë³ íåñïðàâÿäë³âûÿ, àäç³í Íîé áû¢ ñïðàâÿäë³âû. Ïàêë³êà¢ ÿãî Áîã äà ñÿáå ³ êàæà: "Çðàá³ òû êà¢÷ýã ³ âàçüì³ ³ç ñàáîþ ¢ êà¢÷ýã ³ ñÿì'þ, ³ çâÿðîâ, ³ ïòóøàê ïà ïàðû". Ó Íîÿ áûë³ òðû ñûíû: Ñ³ì, Õàì ³ ßôåò. Íàïà÷àòêó Íîé ðàçâîäç³¢ â³íàãðàä ³ ç ÿãî â³íà ï³¢. Ïàäïà¢ ¸í àäíîé÷û ³ çàñíó¢ ãîëû. Õàì ñìÿÿ¢ñÿ ç áàöüê³, à Ñ³ì ³ ßôåò ïàêðûë³ áàöüêó àäçåæàé. Ïàêàðà¢ Íîé Õàìà: "Áóäçåø òû ñëóãàé ó áðàòî¢ ñâà³õ". Ñ³ì ³ ßôåò ñòàë³ ïàíàì³, à Õàì ³ ÿãî äçåö³ - ñëóãàì³. ² ïà÷àë³ ïàíû íàçûâàöü ñâà³õ ñëóã õàìàì³. Âîñü ÷àìó ïàíû íàçûâàë³ñÿ õàìàì³."

"×àìó ïàíû íàçûâàë³ñÿ õàìàì³" (çàï. àä Ìàðôû Çàõàðà¢íû Ø÷óðêî, 1907 ã.í. ó 1974 ãîäçå, â. Çàïîëëå, ²âàöýâ³ö³ ðà¸í).

Ëþäç³ áûë³ íåñïðàâÿäë³âûÿ, àäç³í Íîé áû¢ ñïðàâÿäë³âû. Ïàêë³êà¢ ÿãî Áîã äà ñÿáå ³ êàæà; "Çðàá³ òû êà¢÷ýã ³ âàçüì³ ³ç ñàáîþ ¢ñ³õ çâÿðî¢ ³ ïòóøàê. ² ñàì ç ñÿì'¸þ ñÿäçü". Õóòêà ïà÷àëàñÿ ïàâîäêà. Íà Íîÿ ³ ÿãî ñûíî¢ - Ñ³ìà, Õàìà ³ ßôåòà - ñïàñë³ñÿ. Àä Íîÿ ³ ÿãî ñûíî¢ ïàéøë³ ¢ñå ëþäç³. Ïàäàáðàâà¢ Íîé â³íà ³ çàñíó¢ íà çÿìë³ ãîëû. Õàì ñìÿÿ¢ñÿ ç áàöüê³. Íîé ïðàêëÿ¢ Õàìà. Ñ³ì ³ ßôåò ïàêðûë³ áàöüêó. À Íî ïàñëÿ êàçà¢: "Õàì íÿõàé ñëóæûöü áðàòàì". Àä ãýòàãà ïàíû ñëóã ³ çàâóöü õàìàì³."

"×àìó ïàíû íàçûâàë³ñÿ õàìàì³" (çàï. àä Ìàðôû Çàõàðà¢íû Ø÷óðêî, 1907 ã.í. ó 1974 ãîäçå, â. Çàïîëëå, ²âàöýâ³ö³ ðà¸í).

Ëþäç³ áûë³ íåñïðàâÿäë³âûÿ, àäç³í Íîé áû¢ ñïðàâÿäë³âû. Ïàêë³êà¢ ÿãî Áîã äà ñÿáå ³ êàæà; "Çðàá³ òû êà¢÷ýã ³ âàçüì³ ³ç ñàáîþ ¢ñ³õ çâÿðî¢ ³ ïòóøàê ïà ïàðû". Õàì ñìÿÿ¢ñÿ ç áàöüê³. Â³í íå ñòàíå ÷àëàâåêàì, íå äàñöü Áîã. À ¢ Íîÿ áûë³ òðû ñûíû: Ñ³ì, Õàì ³ ßôåò. Íîé ïàêàðà¢ Õàìà ³ ñêàçà¢: "Áóäçåø ðàáîì". Ç òàãî ÷àñó ïàíû ñëóã çàâóöü õàìàì³."

"×àìó ïàíû íàçûâàë³ñÿ õàìàì³" (çàï. àä Ìàðôû Çàõàðà¢íû Ø÷óðêî, 1907 ã.í. ó 1974 ãîäçå, â. Çàïîëëå, ²âàöýâ³ö³ ðà¸í).

Ëþäç³ áûë³ íåñïðàâÿäë³âûÿ, àäç³í Íîé áû¢ ñïðàâÿäë³âû. Ïàêë³êà¢ ÿãî Áîã äà ñÿáå ³ êàæà; "Çðàá³ òû êà¢÷ýã ³ âàçüì³ ³ç ñàáîþ ¢ñ³õ çâÿðî¢ ³ ïòóøàê ïà ïàðû". Ëþáà ÷àìó ïàíû çàâóöü ñâà³õ ñëóã õàìàì³? Äû òàìó, øòî ïàõîäçÿöü ÿíû àä Õàìà, ÿê³ ñìÿÿ¢ñÿ ç áàöüê³. À ïàíû - àä Ñ³ìà ³ ßôåòà."

"×àìó ïàíû íàçûâàë³ñÿ õàìàì³" (çàï. àä Ìàðôû Çàõàðà¢íû Ø÷óðêî, 1907 ã.í. ó 1974 ãîäçå, â. Çàïîëëå, ²âàöýâ³ö³ ðà¸í).

Ëþäç³ áûë³ íåñïðàâÿäë³âûÿ, àäç³í Íîé áû¢ ñïðàâÿäë³âû. Ïàêë³êà¢ ÿãî Áîã äà ñÿáå ³ êàæà; "Çðàá³ êà¢÷ýã". Íîé çðàá³¢. ² Õàì ³ ßôåò, ³ Ñ³ì - óñå ïàéøë³ ¢ êà¢÷ýã. À ïîòûì Íîé ï³¢ â³íî ³ ëÿæà¢ ãîëû, à Õàì ñìÿÿ¢ñÿ. Íîé ñêàçà¢: "Òû áóäçåø ñëóãîé". Âîñü ÷àìó ïàíû çàâóöü ñâà³õ ñëóã õàìàì³."

"×àìó öûãàíû íå ìàþöü ñâà¸é çÿìë³" (çàï. àä Ì³õà³ëà Àëÿêñååâ³÷à Áåíþøà, 1930 ã.í. ó 1995 ãîäçå, â. Àëüøàíêà, ²âàöýâ³ö³ ðà¸í).

Ëþäç³ áûë³ íåñïðàâÿäë³âûÿ, àäç³í Íîé áû¢ ñïðàâÿäë³âû.

Ëþáÿö³ ³ Ñ³ì, ³ Õàì, ³ ßôåò.

"×àìó íà çÿìë³ ïàíû ³ ðàçíûÿ ëþäç³"

Ëþäç³ áûë³ íåñïðàâÿäë³âûÿ.

Ëþáÿö³.

Ëþäç³.

"×àìó öûãàíû íå ìàþöü ñâà¸é çÿìë³"

...

"×àìó ïàíû íàçûâàë³ñÿ õàìàì³"

...

Ìàðôà Çàõàðà¢íà Ø÷óðêî.

Í³æýé ïðûâîäç³ì ÿø÷ý íåêàëüê³ ýòûÿëàã³÷íûõ ëåãåíäà¢, ì³ôà¢, ç ÿê³õ ïàäàåööà ö³êàâû ì³ ³ âåðòû ìû óðîê³.

"×àìó ïàíû íàçûâàë³ñÿ õàìàì³" (çàï. àä Ìàðôû Çàõàðà¢íû Ø÷óðêî, 1907 ã.í. ó 1974 ãîäçå, â. Çàïîëëå, ²âàöýâ³ö³ ðà¸í).

Ëþäç³ áûë³ íåñïðàâÿäë³âûÿ, àäç³í Íîé áû¢ ñïðàâÿäë³âû. Ïàêë³êà¢ ÿãî Áîã äà ñÿáå ³ êàæà; "Çðàá³ òû êà¢÷ýã ³ âàçüì³ ³ç ñàáîþ ¢ñ³õ çâÿðî¢ ³ ïòóøàê ïà ïàðû". À Íîé ÿê ñëóõà¢ Áîãà, òàê ³ ç ñÿì'¸þ ñâà¸é ³ ïòóøàê ³ çâåðû ïàäçåë³¢ ïàäâ³ ïàðû, êàá íå çàã³íóë³. Ñûíû Õàì ³ ßôåò áûë³ äîáðûÿ, àëå Õàì ñìÿÿ¢ñÿ ç áàöüê³ ³ ïàçâàëÿ¢ ñàáå íàñì³õàöüöà. ²âîñü ç òàãî ÷àñó ïàíû ³ ïà÷àë³ çâàöü ñâà³õ ñëóã õàìàì³, à ñàì³õ ñÿáå - ïàíàì³."

"×àìó öûãàíû íå ìàþöü ñâà¸é çÿìë³" (çàï. àä Ì³õà³ëà Àëÿêñååâ³÷à Áåíþøà, 1930 ã.í. ó 1995 ãîäçå, â. Àëüøàíêà, ²âàöýâ³ö³ ðà¸í).

Êàë³ ²ñóñà Õðûñòà íà ñìåðöü âÿë³, òî öûãàíû íàòî ø÷ûêàäàâàë³ ÿãî, ïëåâàë³ ó ÿãî ñòîðàíó ³ ñì³ÿë³ñÿ. Ðóê³, íîã³ ïðûá³âàë³ Õðûñòó, à ÿø÷ý ÷àöâ¸ðòû öâ³ê ìåë³ ³ ÿãî öûãàí óêðà¢. Áîã ïàìàãëå ïàêàðàöü öûãàíà¢ çà ãýòà. ² ñêàçà¢ Áîã: "Áóäçå òîé íàðîä áÿç çÿìë³, ³ áóäçå ¸í âå÷íà õàäç³öü ïà ñâåöå". Âîñü ÷àìó öûãàíû íå ìàþöü çÿìë³ ³ ¢ñ¸ æûööå âàíäðóþöü."

"Øòî ç ëþäçü³ ìàëå é áóäçå" (çàï. àä Ì³õà³ëà Àëÿêñååâ³÷à Áåíþøà, 1930 ã.í. ó 2006 ãîäçå, â. Âîëüêà, ²âàöýâ³ö³ ðà¸í).

Ñòàðûÿ êàçàë³, øòî äàâíåé óñÿ ëþäçåé áûë³: ³ ï³ö³, ³ åñö³. ²ëþäç³ ïàäûõîäç³ë³ äà íÿáà ³ ïàäñÿãàëà ê³é ñÿ. Ìîöíûÿ ³ ìóäðûÿ. Àëå íÿáà ³ ï³ëà äà çÿìë³ äàâÿðýíûõ ëþäçåé. Ïàäíÿëàñÿ íÿáà ¢ãîðó, ³ ñòàëà ÿíî âûñîêàå. Äàðýìíà ðàçãíåâàëàñÿ íà ëþäçåé Áîã. ² ñàì³ ëþäç³ ïðàç ãýòà ìîöíà ìàë³ë³ñÿ. Êàë³ çãîäíû áóäóöü ëþäç³ ³ ïîëíûÿ ëþáâ³, òî íÿáà ç íàäç¸ÿé ³ çíî¢ àïóñö³ööà ³ áóäçå áë³çêà. À êàë³ ðàñïàäóööà ³ çëàáóäóöü äàâåðó ìàóñ³ìàþöü, òî í³ñêà ÿíî íå àïóñö³ööà."

"×àìó ç ë³ñà ë³ñêó ¢ñå íà çÿìë³ áÿðóöü"

Êàë³ ¢ ëþäçåé áûëî ìàëà çÿìë³, ïðàñ³ë³ ÿíû Áîãà äàöü ³ì áîëüø. Áîã êàçà¢: "×àìó âû ïðîñ³öå çÿìë³, êàë³ âû ¸é íå ìîæàöå äàöü ðàäó?"

"Øòî çíîéäçåø, òî àääàñ³"

Ñòàðûÿ êàçàë³, øòî äàâíåé óñÿ ëþäç³ áûë³: ³ ï³ö³, ³ åñö³. Àäíà æàí÷ûíà ïàê³íóëà äçÿöåé ³ ïàéøëà. Ïàì³ð òàäû ¸é, ³ íå ïðûíÿëà ÿå çÿìëÿ. Âîñü ÷àìó ìàö³ íå ïàâ³ííû ê³äàöü ñâà³õ äçÿöåé."

Àëåñü Çàéêà,
²âàöýâ³÷ê³ ðà¸í.

Ïà¢òîðíàÿ ñóñòðý÷à ç êí³ãàé Ãàííû Ñóðìà÷

Ó íàø â³ðë³âû êàìëûòíû ÷àñ ðýäê³ ÷ûòà÷ ïà¢òîðíà ïåðà÷ûòâàå íàâàò ìîöíà¢ïàäàáàíóþ êí³ãó. Íÿìà ÷àñó. Äëÿ ïåðà÷ûòê³ ïàâ³ííû áûöü íå ïðîñòà àñàá³ñòûÿ ö³ ãðàìàäñê³ÿ ïðû÷ûíû - äóõî¢íûÿ ïàòðýáû. Òàê ñòàëàñÿ ¢ ìÿíå.

Áðà¢ ó ðóê³ êí³ãó "Áåëàðóñü áÿçü ìåæà¢" Ãàííû Ñóðìà÷, áûëîé ãðàìàäçÿíê³ Áåëàðóñ³, öÿïåð ãðàìàäçÿíê³ ×ýõ³³, æûõàðê³ Íüþ-¨ðêà ³ ïý¢í³¢ñÿ, àïðà÷à ôàêòóðû ïðà ïàòðýáíàãà ìíå çàìåæíàãà áåëàðóñà í³÷îãà íîâàãà íå çíàéäó.

Ïàìûë³¢ñÿ, ìîöíà ïàìûë³¢ñÿ.

Êàë³ âû õî÷àöå ¢ ñö³ñëàé ôîðìå, ç âóñíà¢ áåëàðóñà¢-çàìåæí³êà¢ äàâåäàööà ïðà ðàäàñö³/íÿø÷àñö³³õ íîâàãà æûööÿ ¢ âÿë³ê³õ ³ ìàëûõ çàêàðäîííûõ êðà³íàõ, õî÷àöå ïàðà¢íàííÿ íàøàíñêàãà áåäíàãà ³ òàìàøíÿãà áàãàòàãà çàðàáîòí³öòâà, êàë³ ïðàãíåöå ¢âåäàöü, ÿê öÿæêà òàì ç æûëë¸ì, à íå òîëüê³ ç ïðûñòîéíàé ïðàöàé, íàðýøöå, êàë³ æàäàåöå ìàöíåé ïåðàêàíàööà ¢ ãëûá³íÿõ ³ òî¢ø÷àõ áåëàðóñêàé äçÿðæà¢íàé áþðàêðàòûàé øýðàñö³, - âàì íåàáõîäíà ãýòóþ êí³ãó ïðà÷ûòàöü. Õîöü ðàç. À¢òàð ÿå íå ìóäðûöü ç ëåêñ³÷íûì³³ ñòûë¸âûì³ ñëîâàì³³ ôðàçàì³, à ìàëü äàñëî¢íûì³ âûêàçâàííÿì³ íàøûõ àä'ÿçäæàíöà¢ ãàâîðûöü ïðà ¢ñ¸. Õàðàêòàðûñòûêà ïàðàäêà¢ ó êðà³íàõ àä ßïîí³³, À¢ñòðàë³³ äà Ô³ë³ï³í ³ Êîò ä'²âóàð âóñíàì³ ç'åõàëûõ áåëàðóñà¢ çàò³êàâ³öü ìíîã³õ.

Òà¢ø÷ýííû çíà÷íû òîì áû¢ íàäðóêàâàíû ¢ àçíà÷ýííå äâàööàö³ãîäçÿ Ïåðøàãà ç'åçäó áåëàðóñà¢ ñâåòó. (Ìåíñê, 8-10 ë³ïåíÿ 1993 ãîäà.) Àäíûì ç àðãàí³çàòàðà¢ ³ ê³ðà¢í³êî¢ Ïåðøàãà ³ Äðóãîãà ç'åçäà¢ áåëàðóñà¢ ñâåòó áûëà ìåíàâ³òà Ãàííà Ñóðìà÷. Ïðàâîäç³¢ñÿ ïåðøû ç'åçä ó áåëàðóñê³ì òýàòðû îïåðû ³ áàëåòó, áûë³ íà ³ì ê³ðà¢í³ê³ äçÿðæàâû Áåëàðóñ³; äýëåãàòà¢ ³ ãîñöÿ¢ çà ïà¢òàðû òûñÿ÷û ÷àëàâåê. Ãýòà àñàáë³âà âàæíà ïàäêðýñë³öü öÿïåð, óïÿðýäàäçå Ñ¸ìàãà ç'åçäó áåëàðóñà¢ ñâåòó (15-16 ë³ïåíÿ 2017), ÿê³ ïðûâû÷íà ¢æî àäáóäçåööà äàë¸êà àä öýíòðà, íå ¢ áåëàðóñê³ì ïàìÿøêàíí³ - ó ãàñö³ííûì, ïðûâåòíûì ³ öåñíûì Ì³æíàðîäíûì àäóêàöûéíûì öýíòðû ³ìÿ ¨õàíýñà Ðà¢ (ïðàñïåêò ãàçåòû "Ïðà¢äà", 11).

Êí³ãà âûéøëà ¢ Ìåíñêó ¢ 2013 ãîäçå, ïàìåð ÿå íà çäç³¢ëåííå "ìàëåíüê³" - 694 ñòàðîíê³. ß ÷ûòà¢ ÿå äà¢íî, ïåðà÷ûòâà¢ ãýòûì³ äíÿì³. Ïåðà÷ûòâà¢, ïà¢òàðàþ, ðàäàâàëà¢ñÿ. Ç 270 ðàäû¸ïåðàäà÷à¢ Ãàííû Ñóðìà÷ ïðà ðàñê³äàíûõ íà ¢âåñü ñâåò áåëàðóñà¢, øòî ïðàãó÷àë³ ïà ðàäû¸ "Ñâàáîäà" çà øýñöü ãàäî¢ ÿå òàìàøíÿé ïðàöû ¢ êí³çå çìåø÷àíà 130. Ó æûöö³ êîæíàãà áåëàðóñà çàêàðäîííÿ âîê³äíàå âîêà à¢òàðà âûñâÿö³ëà ñàìàå äàìåòíàå. Äàïàìàãë³¸é ïðà¢äç³âûÿ âûêàçâàíí³ ãåðîÿ¢.

Æàíð ðàäû¸ïåðàäà÷û âûìàãàå ñâà¸é ìîâû: ïàäûõîäû äà ãàâîðê³ ç ñóðàçìî¢öàì, ïðàöÿã ³ çàêàí÷ýííå ãóòàðê³ íåïàçáåæíà ïàâ³ííû ïà¢òàðàööà, ïðûíàìñ³ ÷àñòà, ïàäóìàâàííÿ ìíå. Ãàííà Ñóðìà÷ óäàëà ñóìåëà ïàçáåãíóöü ïà¢òîðà¢. ×ûòàåø òýêñò - ö³êàâàñöü íå çí³êàå. Íàðàñòàå. Íÿìà çá³òàñö³, øàáëîííà¢. ßê ³ ïðû ôàðáàâàííÿ æûööÿ õîöü óÿêîé êðà³íå, íàâàò ó ×ýõ³³ ö³ ÇØÀ, äçå à¢òàð ïðàöóå àïîøí³ÿ ãàäû (ç ñàêàâ³êà 2008 ðýäàêòàð ãàçåòû "Áåëàðóñ").

Í³õòî íå ïðàì³íå ¢âàãàé ðàçäçåëû "Áåëàðóñêàÿ Êàòàëîí³ÿ" (²ñïàí³ÿ), "Àìåðûêàíöû ç Ïàðý÷÷à" (â¸ñêà ïàä Ãîìåëåì), "Áåëàðóñêàÿ Ô³ëàäýëüô³ÿ", "À¢ãåí Âÿðá³öê³ - áåëàðóñêàå ³ìÿ ¢ àìåðûêàíñê³ì äàâåäí³êó", "Ëþáîí - ïðàöÿã òðàäûöû³" (ïðà äà÷êó ìåíñêàãà âûäà¢öà ³ ï³ñüìåíí³êà Ì³õàñÿ Äóáÿíåöêàãà ²ðûíó, ÿêàÿ ¢ Áåëüã³³ àáàðàí³ëà äûïëîì äîêòàðà áàãàñëî¢ÿ), "Ïàä çíàêàì Ñêàðûíû: ñÿì'ÿ Äûíãë³" (ïðà ñëàâóòàãà àíãë³éñêàãà ïåðàêëàä÷ûêà, ÿê³ âûäàò íà àñâî³¢ áåëàðóñêóþ ³ ðóñêóþ ìîâû, öÿïåð ñàì ³ ÿãî àáåäçâå äà÷ê³, æîíêà áåëàðóñêà Ýëÿ íå ïðîñòà ïðàïàãàíäóþöü ó Âåë³êàáðûòàí³³ áåëàðóñêóþ ìîâó, ë³òàðàòóðó, ïåðàêëàäàþöü ç áåëàðóñêàé ³ íà áåëàðóñêóþ).

Çàïàìÿòàë³ñÿ ÷àñòûÿ, ðàñê³äàíûÿ ïà ¢ñ¸é êí³çå âûêàçâàíí³ æûõàðê³ Ìàí÷ýñòàðà (Àíãë³ÿ) Àëåíû Ì³õàëþê³ ³ ï³ñüìåíí³êà íüþ-¸ðêöà ßíê³ Çàïðóäí³êà. Àñàáë³âà ö³êàâà äàâåäâàööà ïðà çàñíàâàííå âÿë³ê³ì³ áåëàðóñàì³ á³ñêóïàì ×ýñëàâàì Ñ³ïîâ³÷àì (óðàäæýíåö â¸ñê³ Äçåâàç³í Ì¸ðñêàãà ðà¸íà) ³ ñâÿòàðîì Ëüâîì Ãàðîøêàì Á³áë³ÿòýê³ ³ ìóçåÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû ¢ Ëîíäàíå. Ðàçäçåë "Òðàãåäûÿ ¢ Íüþ-¨ðêó: ïàäçå³ 11 âåðàñíÿ 2001 ãîäà âà÷ûìà áåëàðóñà¢" óçðóøâàå äà ø÷ûìë³âàñö³ ñýðöà.

Êîæíû ç ðàçäçåëà¢ ³ ïàäðàçäçåëà¢ êí³ã³ çàñëóãî¢âàå àñàáë³âàé àòýíö³. Ïðûõîäç³ööà òîëüê³ äç³â³ööà, ÿê óäàëà çìàãëà Ãàííà Ñóðìà÷ ïðàçà³÷íà ö³ äûÿëîãàâà ðàñêðûöü ëþáî¢ áåëàðóñà¢ äà ðàäç³ìàé çÿìë³, äçå á ÿíû íå àïûíóë³ñÿ - íà Óêðà³íå (Ãàííà Ìàëàõî¢ñêàÿ/Âàñþí³íà ³ Àíäðýé Êàðàíüêî, Àíäðýé Á³ëàðóñ), ×ûë³ (Òàööÿíà Äàì³í³êî¢ñêàÿ), Êàíàäà (Ýâà Ïàøêåâ³÷, Ï¸òð Ìóðç¸íàê, Ðóñëàí Êà÷àòêî¢, Â³êòàð Ñà¢ðûöê³, Þðûé Øàìåöüêà, Àíàòîëü Õðàíî¢ñê³, Ç³íà³äà Ã³ìï³ëåâ³÷).

Àñàáë³âà ïðûåìíà ìíå ñóñòðýööà ç ðàçäçåëàì "ß òðûìà¢ âîëþ áåç âîë³..." ïðà ¢ðàäæýíöà Ìñö³ñëà¢ø÷ûíû Ãåîðã³ÿ ²âàíàâ³÷à ¡ñö³ëî¢ñêàãà. ßãîíû øýäý¢ð "Ø ìàòë³êàÿ ïðà¢äà. Íàðûñû âÿçíÿ Ãóëàãà", 464 ñòàð., ìíîñòâà çäûìêà¢, ÿ íå ïðîñòà êàìïëåêòàâà¢, ðýäàãàâà¢ - äðóêàâà¢ ó áåëàðóñê³ì âûäàâåöê³ì òàâàðûñòâå "Õàòà", ÿêîå ¢çíà÷àëüâà¢ 16 ãàäî¢. Äðóêàâà¢ ïàñëÿ ³ äðóãóþ êí³ãó ¡ñö³ëî¢ñêàãà, çìÿñö³¢ âÿë³êàå ïàñëÿñëî¢å. Âàðòà ¢çãàäàöü, øòî ïðû âûñòóïëåíí³ æûõàðà Ñàñíàãîðñêà, Ðýñïóáë³êà Êîì³, Ãåîðã³ÿ ¡ñö³ëî¢ñêàãà (öàðñòâà íÿáåñíàå) íà Ïåðøûì ç'åçäçå áåëàðóñà¢ ñâåòó äýëåãàòû ¢ñòàë³, ïëàêàë³.

Ìíîã³ÿ äààáðà÷íûÿ áåëàðóñû ñÿäçÿöü ó êàíòîðàõ ³ êâàòýðàõ, ñëóõàþöü ³ ÷ûòàþöü ðàçâàã³ òàê³õ æà áðàòî¢-áåëàðóñà¢ ïðà çàìåæíàå ðàéñêàå æûöö¸, ³ ïàö³õó ïî¢íÿööà ñóìàì ³ ìàðêîòàþ ïðà äàë¸ê³ ³ áë³çê³ çàìåæíû ðàé, íÿðàç ó àñîáíûõ ñë³çãî÷ûöü ïîäóìêà - òàì ëÿã÷ýé æûâåööà. Çíà¸ìñòâà ç àïîâÿäàì³ ãåðîÿ¢ êí³ã³ Ã.². Ñóðìà÷ âûá'å ç ãëóçäî¢ íàøàíñê³õ áåëàðóñà¢ ìðî³, øòî íåäçå õòîñüö³ ³õíÿìó ïðûåçäó àáðàäóåööà, çàðàç æà ïðûçíàå ³õ àäóêàöûþ ³ ¢ìåëüñòâà, äàñöü ëÿã÷ýéøóþ ïë¸ííóþ ïðàöó.

Êàë³ ³ áóäçå ñõîäó ïðàöà, òî ñàìàãà í³æýéøàãà ïåðñàíàëó, ñòàíóöü ïðûåçäæûÿ ¢ àñíî¢íûì ðàáî÷ûì³ â³íö³êàì³³ ñòðýìêàì³.

... Íàìåñí³ê ðýäàêòàðà ñàë³ãîðñêàé ãàçåòû ïàí³ Íàòàëëÿ çíåçàäàâîë³ëàñÿ ïðàöàé, çàðïëàòàé, æûöö¸ì ó òóïîé ³ áÿçäàðíàé Áåëàðóñ³. Ó ïåðàáóäî¢íû ÷àñ íàñëóõàëàñÿ çàìåæíàãà ðàäû¸, ïàâåðûëà àáÿöàííÿì çàçûâàëà¢. Äëÿ ïý¢íàñö³ ñï³ñàëàñÿ.

Ç äâóìà äçåöüì³ ¢ïðà¢íàÿ ìàëàäç³÷êà ïðûåõàëà ¢ Êàíàäó. Æûëë¸ àòðûìàëà, ãðîøû íà ïåðøûÿ ìåñÿöû æûööÿ. Òêíóëàñÿ íà ïðàöó ¢ àäíó ðýäàêöûþ, äðóãóþ.

- Âû íå çìîæàöå ï³ñàöü ó íàñ, ìîâû, íàøûõ ïðàáëåìà¢ íå âåäàåöå.

- Ïðàâåðöå.

Ïðàâÿðàë³, äâîé÷û: òàëêîâûÿ ìàòýðûÿëû, ìîæíà ïóáë³êàâàöü.

- Ïóáë³êóéöå.

Ó ïàðàäêó âûêëþ÷ýííÿ çìÿñö³ë³ àäç³í. Íåãðàìàäçÿíêà Êàíàäû íå ìàãëà àòðûìàöü ïðûñòîéíóþ ïðàöó, òûì áîëåé æóðíàë³ñòà.

- ×ûì âû íåçàäàâîëåíàÿ, ó âàñ çàðïëàòà áîëüøàÿ çà áåëàðóñêóþ.

- Ì íå àáÿöàë³.

- Íå ìû. Ñëóæáû ýì³ãðàöû³ çàíÿòàñö³ íà ðýäàêöû³ íå ¢ïëûâàþöü.

Ç äâóìà äçåòêàì³ ïðàç íåéê³ ãîä àä âûåçäó âàëÿâàÿ ïàí³ Íàòàëëÿ àïûíóëàñÿ ¢ òûì æà Ñàë³ãîðñêó. Æàí÷ûíà íà öÿïåð íå âåðûöü çàïý¢íåííÿì í³ àäíàãî çàêàðäîííàãà àáÿöàëüí³êà, çàçû¢íàãà ôîíäó: ³ì òðýáà ãðîøû ôîí àáàãà÷âàöü, âîñü ³ çàâóöü, êàçàëà ÿíà.

Íå áðà¢ ãðàìàäçÿíñòâà ÇØÀ Ê³ðûë ²âàíàâ³÷ Ö³ø÷àíêà, ñûí ìàéãî ñÿáðà ²âàíà Ö³ø÷àíê³, çàñëóæàíàãà áåëàðóñêàãà íàâóêî¢öà. Äâîé÷û àáàðîíåíû Ê³ðûëàì ¢ çàêàðäîíí³ äûñåðòàöû³, ïðàöÿãëàå âûêëàäàííå âà ¢í³âåðñ³òýòàõ ÇØÀ, à ñòàëóþ ïðàöó äâîé÷û äîêòàð íàâóê àòðûìàöü íå ìîã, òûì áîëåé çâàííå ïðàôåñàðà. Áî íå ìàå ãðàìàäçÿíñòâà ÇØÀ…

Ïðûáë³çíà ïÿöüñîò òûñÿ÷ áåëàðóñà¢ ðîçíûõ ïàêàëåííÿ¢ æûâå ¢ ÇØÀ. Ïàñëóõàöü áû ³õ, ÿê çðàá³ëà òàêîå Ãàííà Ñóðìà÷, çàäóìà¢ñÿ á àä'ÿçäæàíöû.

Ö³êàâóþ ³íôàðìàöûþ ïðà ë¸ñû áåëàðóñà¢ âà ¢ñ³õ ÷àñòêàõ ïëàíåòû, ïðà êóëüòóðó ³ ïîáûò ³íøûõ íàðîäà¢ äàïî¢í³ë³ ¢ êí³çå øýñöü òýêñòà¢ Ñÿðæóêà Ñîêàëàâà-Âîþøà.

Áåçóìî¢íà ïðûöÿãíóöü ðàçâàã³ ïîëüñêàãà ïàýòà, ïðàçà³êà, ëà¢ðýàòà Íîáåëåñêàé ïðýì³³ ×ýñëàâà Ì³ëàøà. Ýì³ãðàíò, íàðîäæàíû íà Â³ëåíø÷ûíå, ÿê³ ë³÷û¢ ñÿáå "ãðàìàäçÿí³íàì ³ äóõî¢íûì íàø÷àäêàì Âÿë³êàãà Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàãà", ñïðàâÿäë³âà àäíîñ³¢ óñ³õ ëþäçåé äà âûãíàííÿ¢ ç ðàþ. "Õòî øóêàå ø÷àñöÿ ¢ ³íøûõ êðà³íàõ, ïàâ³ííû áûöü ãàòîâû äà ðàñ÷àðàâàííÿ¢, à ìî íàâàò äà ñóìíàãà çàäàâàëüíåííÿ òðàï³öü ç ãàðó÷àãà ¢ áàëþ÷àå", - àäç³í ç âûâàäà¢ ×ýñëàâà Ì³ëàøà.

Ï³ñüìåíí³ê Ìàñåé Ñÿäí¸¢, ç ÿê³ì ÿ ðàçìà¢ëÿ¢ íà Ïåðøûì ç'åçäçå, íà ôàáðûöû ¢ ÇØÀ ãàäàì³ êðóö³¢ äðîò, ñëàâóòû íà ¢âåñü ñâåò àêàäýì³ê Áàðûñ Ê³ò, íÿäà¢í³ äûðýêòàð Â³ëåíñêàé ã³ìíàç³³, ó ÇØÀ ñïÿðøà ïðàöàâà¢ íà ôàáðûöû ðàáî÷ûì, ðàá³¢ ñêðûí³.

...Ó Äàâåäí³êó êí³ã³ êîðîòêà, ó ýíöûêëàïåäû÷íûì ñòûë³ òëóìà÷ûööà ÷àñ óç³êíåííÿ, ñïðàâû âÿäîìûõ ³ íå çóñ³ì âÿäîìûõ àðãàí³çàöûÿ¢ ³ ïàíÿööÿ¢ - ÁÖÐ, ÁÂÔ, ÑÁÌ, ÁÍÔ, Á²Í²Ì, Àðì³ÿ Àíäýðñà, íàðêàìà¢êà, ÑÝÂ, òàðàøêåâ³öà, Ïåðøû Óñåáåëàðóñê³ êàíãðýñ (5.12.1917), Äðóã³ Óñåáåëàðóñê³ êàíãðýñ (27.6.1944). Ïàêàçí³ê àñîáà¢ ïåðàâûøàå âàñåìñîò ÷àëàâåê.

Çâåðíå ¢ñ³õíþþ ¢âàãó ñï³ñ ë³òàðàòóðû, 58 íàçâà¢.

4 ë³ïåíÿ ïàí³ Ãàííå ²âàíà¢íå Ñóðìà÷ - 70 ãàäî¢. ×ûòà÷û ç Áåëàðóñ³, ó òûì ë³êó à¢òàð, äóìàåööà í³÷ûì ³ñòîòíûì ç ìàòýðûÿëüíàãà íå ìîãóöü ïàâ³íøàâàöü ÿå. Àëå ø÷ûðà âûêàæóöü à¢òàðöû ö³êàâàé êí³æê³ ïàæàäàííå äàáðàáûòó ñàìîé ³ ¢íóêàì, øìàòë³ê³õ à¢òàðà¢ Íüþ-¨ðêñêàé ãàçåòû "Áåëàðóñ", ÿêóþ ÿíà ¢æî äçåâÿöü ãàäî¢ ðýäàãóå.

Âàëåð Ñàíüêî,
ï³ñüìåíí³ê.

Æûâ³öå ¢ ðàäàñö³

Ç 23 ïà 25 ÷ýðâåíÿ ¢ ãîðàäçå Ñëîí³ìå ïðàõîäç³¢ V ôåñòûâàëü ñÿìåéíàé òâîð÷àñö³ "Æûâ³öå ¢ ðàäàñö³". Ïðûìàëà ¢äçåë áîëüø çà 20 òâîð÷ûõ ñÿìåé ç ðîçíûõ êóòêî¢ Áåëàðóñ³.

Íàøó Ë³ä÷ûíó ïðàäñòà¢ëÿ¢ íàðîäíû ñÿìåéíû àíñàìáëü Ïàðôåí÷ûêà¢ "Ìûçâ¸ñê³-êàëûñê³" ç àãðàãàðàäêà Áåðäà¢êà.

Êàëåêòû¢ ñòà¢ ëà¢ðýàòàì I ñòóïåí³¢ íàì³íàöû³ "Âàêàëüíà-õàðàâû æàíð". Áû¢ óçíàãàðîäæàíû äûïëîìàì ëà¢ðýàòà I ñòóïåí³ ³ êàøòî¢íûì ïàäàðóíêàì. Âûñîêàïðàôåñ³éíàå æóðû, íà ÷àëå ñà ñòàðøûí¸ì Äðûíå¢ñê³ì Ì³õà³ëàì Ïà¢ëàâ³÷àì (ëà¢ðýàò äçÿðæà¢íàé ïðýì³³ "Çà äóõî¢íàå àäðàäæýííå", ê³ðà¢í³ê ÄÓ "Íàöûÿíàëüíû íàðîäíû õîð Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü ³ìÿ Ã.². Ö³òî¢÷à") áûëî ¢ çàõàïëåíí³ àä âûñòóïëåííÿ íàøûõ çåìëÿêî¢. ² íå âûïàäêîâà. Áî ãýòàé óçíàãàðîäçå ïàïÿðýäí³÷àëà ïà¢ñÿäç¸ííàÿ êðàïàòë³âàÿ ïðàöà. Õîöü êîæíû ¢äçåëüí³ê àäç³í äà àäíàãî ìàå ñâàÿöê³ÿ àäíîñ³íû, ³ ÿê ñïÿâàåööà ¢ à¢òàðñêàé ïðûâ³òàëüíàé "Ìû ¢ñå ðàäíÿ", àëå àðãàí³çàâàöü ðýïåòûöû³ íàïîãóë òâîð÷û ïðàöýñ ñêëàäàíà. Óñå ïðàöóþöü ó ðîçíûõ àðãàí³çàöûÿõ ³ ñôåðàõ, ³ ¢çðîñò óäçåëüí³êà¢ àä 6 äà 60 ãàäî¢. ² òóò öÿæêà ïåðààöýí³öü ðîëþ íÿçìåííàãà ê³ðà¢í³êà àíñàìáëÿ Àëÿêñàíäðà Ïàðôåí÷ûêà, ÿê³ âàëîäàå äàñòàòêîâàé ïàäðûõòàâàíàñöþ, êàá âîñü óæî íà ïðàöÿãó 32 ãàäî¢ êàëåêòû¢ ìå¢ ñâà¸ íåïà¢òîðíàå òâîð÷àå àáë³÷÷à.

Ø÷ûðà â³íøóåì ç çàñëóæàíàé óçíàãàðîäàé ³ çû÷ûì ïë¸ííàãà òâîð÷àãà äà¢ãàëåööÿ!

Ãàííà Íåêðàø,
âÿäó÷û ìåòàäûñò ÄÓ "Ë³äñê³ ðà¸ííû öýíòð êóëüòóðû ³ íàðîäíàé òâîð÷àñö³".

Ðýäàêòàð Ñòàí³ñëà¢ Âàöëàâà³÷ Ñóäí³ê

Çàñíàâàëüí³ê:
ÒÁÌ ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.

Ïàñâåä÷àííå àá ðýã³ñòðàöû³ ¹ 908 àä 18 ñíåæíÿ 2009 ã. âûäàäçåíà Ì³í³ñòýðñòâàì ³íôàðìàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.

Àäðàñ ðýäàêöû³:
231293, Ë³äñê³ ð-í, â. Äàë³íà.

Àäðàñ äëÿ ïàø òîâûõ àäïðà¢ëåííÿ¢:
231282, ã. Ë³äà-2, ï/ñ 7.

Å-mail: naszaslowa@tut.by

Ðýäàêöûéíàÿ êàëåã³ÿ:
Àëåíà Àí³ñ³ì, Þðàñü Áàá³÷, Þëÿ Áàæîê, Ìàðûÿ Áàðàâ³ê, Àëÿêñåé Êàðïåíêà, Ýëà Îë³íà, ²ãàð Ïðàêàïîâ³÷, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷, Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, Ïàâåë Ñöÿöêî, Àëåã Òðóñà¢, Äçÿí³ñ Òóøûíñê³, Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³.

http://naszaslowa.by/ http://pawet.net/
http://kamunikat.org/ http://tbm-mova.by/
http://nashaslova.mns.by/

À¢òàðû öàëêàì àäêàçíûÿ çà ïàäáîð ³ äàêëàäíàñöü ïðûâåäçåíàé ³íôàðìàöû³. Ðýäàêöûÿ ðóêàï³ñû íå âÿðòàå.

Ãàçåòà íàäðóêàâàíà ¢ Ë³äñêàé äðóêàðí³. 231300, ã. Ë³äà, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 23. Âûäàâåö: Óñòàíîâà ³íôàðìàöû³ “Âûäàâåöê³ äîì ÒÁÌ”. Ãàçåòà ïàäï³ñàíà äà äðóêó 4.07.2017 ã. ó 17.00. Çàìîâà ¹ 1300. Àá’¸ì 2 äðóêàâàíûÿ àðêóøû. Íàêëàä 1500 àñîáí³êà¢.
Ïàäï³ñíû ³íäýêñ: 63865.
Êîøò ïàäï³ñê³: 1 ìåñ.- 1,24 ðóá., 3 ìåñ.- 3,72 ðóá.
Êîøò ó ðîçí³öó: ïà äàìîâåíàñö³.